

Stadsmonitor 2024

Gemeente 's-Hertogenbosch

Afdeling Onderzoek & Statistiek
april 2024

Kort samengevat

De stadsmonitor 2024 geeft een overzicht van de staat van 's-Hertogenbosch: hoe gaat het met de stad en haar inwoners? De leidraad voor de stadsmonitor is de programmabegroting 2024.

Bestuursorganen en -ondersteuning

We staan actief in verbinding met ál onze inwoners en partners. Cijfers laten zien dat de relatie met burgers nog versterkt kan worden. Met de stelling *“Inwoners worden voldoende betrokken bij het maken van plannen van de gemeente”* is in 2023 20% van de inwoners het eens. 13% van de inwoners vindt dat de burgemeester en wethouders hun besluiten duidelijk uitleggen. De opkomst voor de Tweede Kamerverkiezingen (77,5%) was vergelijkbaar met de andere grote steden.

Dienstverlening met een kloppend hart voor de samenleving

We willen goed en snel bereikbaar zijn voor onze inwoners. Inwoners zijn bijna unaniem tevreden over het contact in het Stadskantoor (93% (zeer) tevreden). Over de telefonische bereikbaarheid (77%) en een afspraak maken via de website (69%) is men overwegend tevreden.

Gezondheid, sociale structuur en maatschappelijke ondersteuning

We willen dat onze inwoners zich zo goed en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen redden in hun eigen woning en mee kunnen doen in de maatschappij. In 2023 beoordeelt 69% van de inwoners de eigen gezondheid als (zeer) goed. In 4 van de 12 focusbuurten ligt dit percentage boven de 85%. Er zijn 72 Wmo-cliënten per 1.000 inwoners in 2022.

In 2023 zijn er 577 (dreigend) dakloze mensen in 's-Hertogenbosch. We willen bereiken dat inwoners een sterk sociaal netwerk hebben. In 2022 geeft 4% van de inwoners aan zich altijd/meestal eenzaam of alleen te voelen. 38% van de inwoners zet zich in als vrijwilliger. 14% van de mantelzorgers ervaart de mantelzorg als (zeer) belastend.

Veiligheid

Het thema veiligheid raakt ons allemaal. In 2023 registreerde de politie 57,3 misdrijven per 1.000 inwoners. 's-Hertogenbosch staat landelijk op plaats 23.

Inwoners is in 2023 gevraagd hoe vaak bepaalde vormen van overlast en criminaliteit in hun buurt voorkomen. Te hard rijden, rommel op straat en hondenpoep komen het

vaakst voor. Inwoners geven een 6,7 voor de veiligheid in de buurt.

Ongeveer 13% van de inwoners geeft aan dat zij 'vaak' overlast van rondhangende jongeren in de buurt ervaren. Het aantal geregistreerde meldingen van jongerenoverlast is afgenomen van 10,5 (2021) naar 4,3 (2023) incidenten per 1.000 inwoners.

Cultureel klimaat

Cultuurstad van het Zuiden bestaat uit de vele culturele activiteiten, zowel de professionele als die binnen de amateurkunst. Tussen 2020 en 2022 is het aantal participanten in de amateurkunst afgenomen tot 62%. In 2022 doet 11% van de inwoners vrijwilligerswerk voor een culturele organisatie.

Bijna 30% van de inwoners is het (helemaal) eens met de stelling dat 's-Hertogenbosch dé Cultuurstad van het Zuiden is. 65% vindt dat er veel kunst- en cultuur activiteiten plaatsvinden. Van alle inwoners geeft eveneens 65% aan dat zij jaarlijks ten minste één keer een Bosch festival bezoeken (exclusief Carnaval).

Kunstenaars kunnen zich in 's-Hertogenbosch verder ontwikkelen middels de cultuurfondsen. In 2023 zijn er 241 aanvragen ingediend bij deze gemeentelijke cultuurfondsen, waarvan 22% door startende kunstenaars.

Gelijke kansen op talentontwikkeling

We creëren gelijke kansen voor alle jongeren, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen. Met jeugdzorgaanbieders en huisartsen regelen we de zorg voor jongeren zo dichtbij mogelijk. In 2022 maakt 12,6% van de jeugdigen tot en met 17 jaar gebruik van specialistische jeugdhulp.

86% van de ouders/verzorgers is van mening dat de hulp die zij krijgen aansluit bij de hulpvraag van hen of hun kind. Dit is hoger dan de voorgaande jaren.

In schooljaar 2021-2022 waren er volgens de voorlopige cijfers 266 nieuwe voortijdig schoolverlaters, ofwel 2,51% van het aantal leerlingen in het schooljaar daarvoor. In 2023 neemt 82% van de kinderen met een indicatie deel aan de voor- en vroegschoolse educatie.

Verstedelijking en wonen

Wij willen dat iedereen een woning kan vinden die aansluit bij de eigen wensen en mogelijkheden. De woonaantrekkelijkheid van de gemeente 's-Hertogenbosch is gemiddeld. We staan in 2023 op de 20^e positie in de Atlas voor gemeenten.

In 2023 zijn 1.071 woningen door nieuwbouw toegevoegd, waaronder 89 woningen door middel van transformatie.

Openbare ruimte, water en groen

We zorgen voor een duurzame inrichting en beheer van de openbare ruimte. Het gemiddelde rapportcijfer van de inwoners voor de woonomgeving is in 2023 een 7,4. 63% is (zeer) tevreden met het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte.

De schaalscores van de verschillende typen onderhoud komen uit op een ruime voldoende: onderhoud van fysieke voorzieningen (7,1), onderhoud van wegen (7,2) en onderhoud van groen (7,2). De schaalscore van het schoonhouden van de naaste woonomgeving is een 6,4.

Bereikbare stad, dorpen en wijken

Onze ambitie is dat mensen vlot, comfortabel en veilig op hun bestemming kunnen komen. In 2023 is de meerderheid van de inwoners (zeer) tevreden over de bereikbaarheid van en naar de gemeente per fiets (89%) en met de auto (73%).

74% maakt in 2023 regelmatig gebruik van een benzine- of dieselauto. Over 5 jaar verwacht 45% van de inwoners een benzine- of dieselauto te gebruiken. Er is een flinke toename ten opzichte van 2022 in het aantal (semi-)publieke oplaadpunten voor elektrische auto's: 2.126 in 2023.

In 2023 zijn er 0,74 slachtoffers van ongevallen op gemeentelijke wegen per 1.000 inwoners.

Sport en recreatie

Gezondheid, sport en bewegen is voor iedereen, maar niet voor iedereen vanzelfsprekend. In 2022 voldoet 51% van de volwassenen in de gemeente 's-Hertogenbosch aan de landelijke bewegrichtlijn. In 2023 beweegt 60% van de kinderen van 4-11 jaar elke dag minstens 1 uur.

In 2022 vindt 57% van de volwassen inwoners de kwaliteit van de sportvoorzieningen in de gemeente (ruim) voldoende. 54% van de volwassenen (2022) en 58% van de jongeren (2023) vindt dat er (ruim) voldoende mogelijkheden zijn om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte.

Energie, duurzaamheid en milieu

's-Hertogenbosch wil een duurzame gemeente zijn waarin het prettig en gezond wonen en leven is. We willen klimaatneutraal zijn in 2045.

Tot en met begin 2024 zijn er twee vergunningen afgegeven voor zonnevelden. In 2022 is 136.000 kW opgewekt met zonnepanelen, 30% meer dan in 2021. In 2023

hebben ongeveer 5.500 huishoudens ondersteuning gekregen voor het treffen van energiebesparende maatregelen. Het energieloket Brabant Woont Slim had 10.000 bezoekers en 1.000 klantcontacten.

Onze ambitie is minder restafval, met behoud van kwaliteit van grondstoffen, en hoge klanttevredenheid. Inwoners geven in 2021 de service- en dienstverlening van de Afvalstoffendienst een 7,8. In 2023 ligt de hoeveelheid huishoudelijk restafval per inwoner nog boven de ambitie voor 2026.

Cultuurhistorische kwaliteit

We willen het Bossche erfgoed duurzaam behouden voor toekomstige generaties en het actief inzetten bij de ontwikkeling van de stad. Er zijn in de gemeente 's-Hertogenbosch 539 rijksmonumenten. Dit zijn vooral woningen en woningbouwcomplexen (66%). De gemeente telt 626 gemeentelijke monumenten. De meeste monumenten bevinden zich in de binnenstad.

In 2023 is www.erfgoedshertogenbosch.nl 202.000 keer bezocht door 119.000 unieke bezoekers.

Ruimte voor economie en voorzieningen

We gaan een economisch onderscheidend 's-Hertogenbosch doorontwikkelen. Tussen 2021 en 2022 is het aantal arbeidsplaatsen met 2,8% gestegen tot 112.764. Hiermee is de ambitie voor 2026 al gehaald. 's-Hertogenbosch staat op de 3^e plaats van de ranglijst voor de economisch best presterende gemeenten.

We hebben een goede uitgangspositie op het vlak van bezoek en toerisme. In 2023 waren er 323.800 hotelovernachtingen in de gemeente 's-Hertogenbosch.

De Bossche data-economie kent een goede basis, met een sterk cluster van data- en ICT-bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen. Er zijn in 2023 1.133 vestigingen in de ICT. Sinds 2018 zijn er jaarlijks ongeveer 150 nieuwe ICT-vestigingen.

Werk en inkomen

's-Hertogenbosch is een sterke sociale gemeente met veel werkgelegenheid. De netto participatiegraad is met 74,3% (2023) vrij hoog vergeleken met andere gemeenten.

Het totaal aantal uitkeringen BUIG neemt sinds 2017 af. Eind 2023 is het aantal uitkeringen BUIG in de gemeente 's-Hertogenbosch 3.150. Een kwart van de inwoners uit 's-

Hertogenbosch met een bijstandsuitkering is aan het werk met ondersteuning van loonkostensubsidie.

Gelijke kansen op financiële zelfredzaamheid

Als lokale overheid kunnen we armoede niet voorkomen. Wel is het onze ambitie dat alle inwoners van 's-Hertogenbosch kunnen meedoen in de samenleving, ongeacht hun financiële situatie. Volgens de voorlopige cijfers van 2022 heeft 4,3% van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch een inkomen onder de lage-inkomensgrens.

Het totale bereik van Stichting Leergeld en Jeugdfonds Sport & Cultuur bedraagt in 2023 2.910 kinderen.

Volgens de cijfers van januari 2023 heeft 8,4% van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch geregistreerde problematische schulden. De gemiddelde doorlooptijd totdat aanvragers van een schuldregeling schuldenvrij zijn, is afgenomen van ongeveer 12,5 maanden in 2021 tot ongeveer 10 maanden in 2023.

Inhoud

Kort samengevat	2
Inleiding	6
1. Bestuursorganen en -ondersteuning.....	7
2. Dienstverlening met een kloppend hart voor de samenleving.....	8
3. Gezondheid, sociale structuur en maatschappelijke ondersteuning.....	9
4. Veiligheid	10
5. Cultureel klimaat	11
6. Gelijke kansen en talentontwikkeling	14
7. Verstedelijking en wonen	14
8. Openbare ruimte, water en groen	16
9. Bereikbare stad.....	17
10. Sport en recreatie	18
11. Energie, duurzaamheid en milieu.....	19
12. Cultuurhistorische kwaliteit	21
13. Ruimte voor economie en voorzieningen.....	22
14. Werk en inkomen	24
15. Gelijke kansen op financiële redzaamheid.....	25
Bijlage 1: Benchmark.....	27

Inleiding

De stadsmonitor 2024 geeft een overzicht van de staat van 's-Hertogenbosch: hoe gaat het met de stad en haar inwoners? De vijftien thema's uit de programmabegroting 2024 passeren hier de revue. Het bestuursakkoord 2022-2026 ligt ten grondslag aan de programmabegroting.

Per programma geven we een korte beschrijving hoe het met de stad gesteld is en welke ontwikkelingen er zijn. We beschrijven of deze ontwikkelingen de gewenste richting uitgaan om de gestelde ambities voor 2026 (voor zover die op dit moment bekend zijn) te halen. Daarnaast besteden we aandacht aan de positie van onze stad ten opzichte van andere steden.

Opzet van de stadsmonitor

In vijftien delen beschrijft de voorliggende monitor de staat van de stad. Ieder deel is gewijd aan een programma uit de begroting. Bij ieder programma is de geformuleerde ambitie uit de begroting 2024 weergegeven. Daarnaast is een aantal belangrijke indicatoren in grafieken opgenomen. Bij een aantal programma's zijn indicatoren opgenomen die niet in de begroting vermeld zijn, maar wel relevant zijn voor de staat van de stad.

Gebruikte bronnen en representativiteit

In de stadsmonitor is gebruik gemaakt van een groot aantal interne en externe gegevensbronnen. De meest gebruikte bronnen zijn: de omnibusenquête, inwonerpanels, de enquête leefbaarheid en veiligheid, de enquête sport en welzijn, de monitor cultuurparticipatie, de klimaatmonitor, de veiligheidsmonitor, de gezondheidsmonitor, het vestigingenregister (LISA) en CBS-statline.

De algemene werkwijze van de enquête-onderzoeken is als volgt: via een steekproeftrekking uit de Basisregistratie Personen (BRP) worden inwoners uitgenodigd om aan een onderzoek mee te doen. We sturen één of meerdere herinneringen. Deze werkwijze levert een gemiddelde respons op van ongeveer 25%. Daarnaast hebben alle inwoners van 's-Hertogenbosch de mogelijkheid om mee te doen via de 'open link'. Van de respondenten zijn enkele gegevens bekend, zoals leeftijd en woonwijk. Om ervoor te zorgen dat de cijfers een goede benadering van de werkelijkheid zijn, wegen we de resultaten. Wegen betekent dat de groepen die oververtegenwoordigd zijn, minder zwaar worden meegeteld. De groepen die ondervertegenwoordigd zijn, worden juist zwaarder meegeteld.

Voor sommige onderdelen zijn resultaten uit inwonerpanel-onderzoek gebruikt. Het inwonerpanel bestaat uit ongeveer 11.500 inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch. Ook deze resultaten zijn gewogen voor een goede benadering van de werkelijkheid.

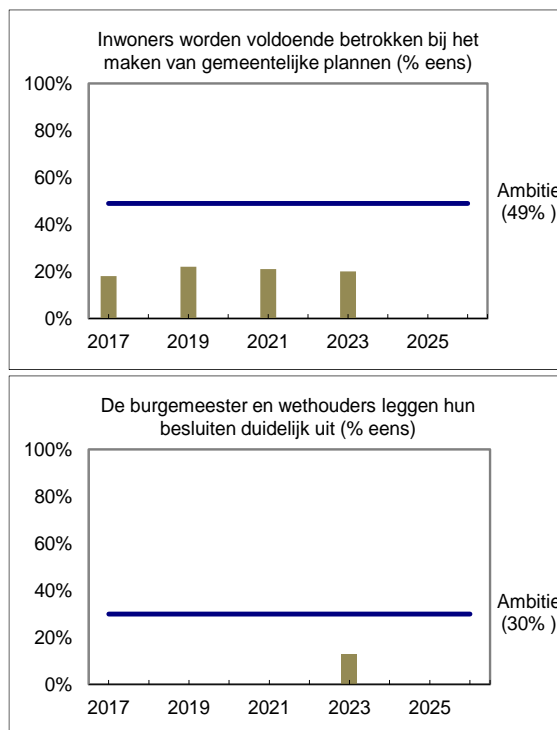
Vergelijken met andere gemeenten

Natuurlijk is het niet alleen interessant om te zien hoe bepaalde ontwikkelingen in onze stad gaan, maar ook wat onze positie is ten opzichte van andere steden. Daarom is achter in deze rapportage een bijlage opgenomen, genaamd 'Benchmark'. Per programma vergelijken we onze stad op één à twee indicatoren met andere grote steden. Er is gekozen voor een vergelijking met de G40 (41 (middel)grote steden) en de G4. In de praktijk blijkt dat de benchmark-cijfers vaak ouder zijn dan de cijfers die we zelf voor 's-Hertogenbosch tot onze beschikking hebben. Bij de benchmark is dus vooral de vergelijking met andere steden van belang.

1. Bestuursorganen en -ondersteuning

Ambitie

We staan actief in verbinding met ál onze inwoners en partners. Hiervoor leggen we ons oor goed te luister. Ook bij die Bosschenaren die zich minder snel roeren of die we minder automatisch bereiken. De betrokkenheid en deelname bij het collectief van onze democratie mag en moet echt beter. Alleen vanuit wederkerigheid en mede-eigenaarschap komen we samen verder in de aanpak van opgaven en aandachtspunten. Naast het vaste en meer traditionele instrumentarium gaan we daarom ook actief op zoek naar een nieuwe creatieve en meer interactieve instrumenten om inwoners te boeien en te (ver)binden. We beseffen ons zeer dat dit iets anders vraagt van ons als lokale overheid. Zowel van de ambtelijke organisatie, het college alsook de gemeenteraad. Dat we een betrouwbare partner zijn en blijven, staat buiten kijf. We investeren in meer duidelijke besluitvormings-trajecten voor iedereen, we zijn transparant over verwachtingen en daarbij passende rollen en we werken samen op basis van co-creatie met inwoners. Experimenteren en proeftuinen gaan ons daarbij helpen. Deze ambitie raakt iedere opgave, project en programma. Dwars door de gemeente.

Om besluiten goed te kunnen nemen, vinden we het van belang om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van de geluiden en belangen in de samenleving. Inwoners weten goed wat er in hun buurt, wijk of dorp speelt en daar willen we gebruik van maken. We zijn ervan overtuigd dat besluitvorming goed, afgewogen en uitlegbaar is na een goed participatieproces met inwoners en andere belanghebbenden.

Cijfers laten zien dat de relatie met burgers nog versterkt kan worden. Met de stelling "Inwoners worden voldoende betrokken bij het maken van plannen van de gemeente" is 20% van de inwoners het eens. In 2023 zijn er een aantal nieuwe vragen aan inwoners gesteld. Zo is gevraagd of zij vinden dat de burgemeester en wethouders hun besluiten duidelijk uitleggen. 13% van de inwoners is het hiermee eens. Daarnaast heeft 45% van de inwoners vertrouwen in de gemeente en vindt een kwart (25%) dat de gemeente luistert naar de inwoners. 18% kan zich vinden in de stelling "De gemeente doet onvoldoende voor mensen zoals ik".

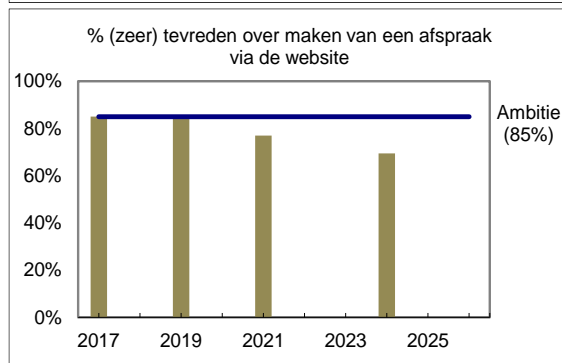
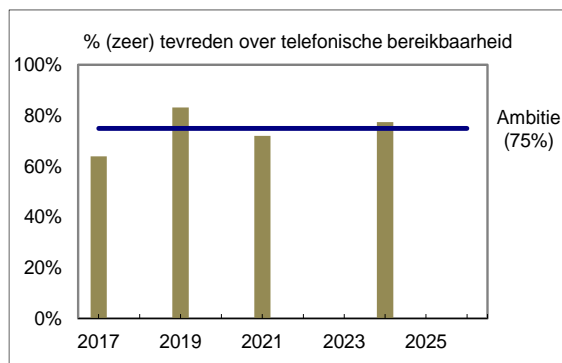
We willen de democratische cultuur in 's-Hertogenbosch verder ontwikkelen. In 2023 is de opkomst van de Tweede Kamerverkiezingen 77,5%, vergelijkbaar met het gemiddelde van de grote steden (zie benchmark).

2. Dienstverlening met een kloppend hart voor de samenleving

Ambitie

Vanuit het Bestuursakkoord en onze visie op (publieke) dienstverlening geven we invulling aan onze gemeentelijke dienstverlening. Hierbij hechten we groot belang aan het in verbinding zijn met onze inwoners en ondernemers. Nu digitale dienstverlening steeds meer de norm wordt in de maatschappij, wordt een goede borging van het menselijke aspect ook steeds belangrijker. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de behoefte aan persoonlijk contact met de overheid en ondersteuning bij dienstverlening blijft bestaan.

We vinden het belangrijk dat we als de overheidsorganisatie die het dichtst bij de burger staat goed bereikbaar zijn, helder en begrijpelijk communiceren en transparant zijn over onze processen en afwegingen. Hiermee laten we het vertrouwen ontstaan dat inwoners op de door hun gewenste manier met ons in contact kunnen komen en we samen komen tot passende dienstverlening.

We willen goed en snel bereikbaar zijn voor onze inwoners. In 2024 is ruim driekwart (77%) van de inwoners (zeer) tevreden over de telefonische bereikbaarheid van de gemeente. Dit is boven de ambitie van 75%.

We willen transparant zijn over onze processen en deze zo eenvoudig mogelijk maken. De tevredenheid over het maken van een afspraak via de website is in de afgelopen jaren afgenomen van 85% (zeer) tevreden inwoners in 2017 tot 69% in 2024. De ervaringen van het maken van een afspraak zijn dus wisselend. Meer eensgezind zijn de inwoners als het gaat om het bezoek aan het Stads kantoor: 93% van de inwoners is (zeer) tevreden over de manier waarop zij te woord zijn gestaan aan de balie in het Stads kantoor. Een bezoek aan het Stads kantoor, vanaf binnenkomst, het aanmelden, de wachtruimte tot en met het (balie)bezoek, krijgt van de inwoners een 8,1 als gemiddeld rapportcijfer.

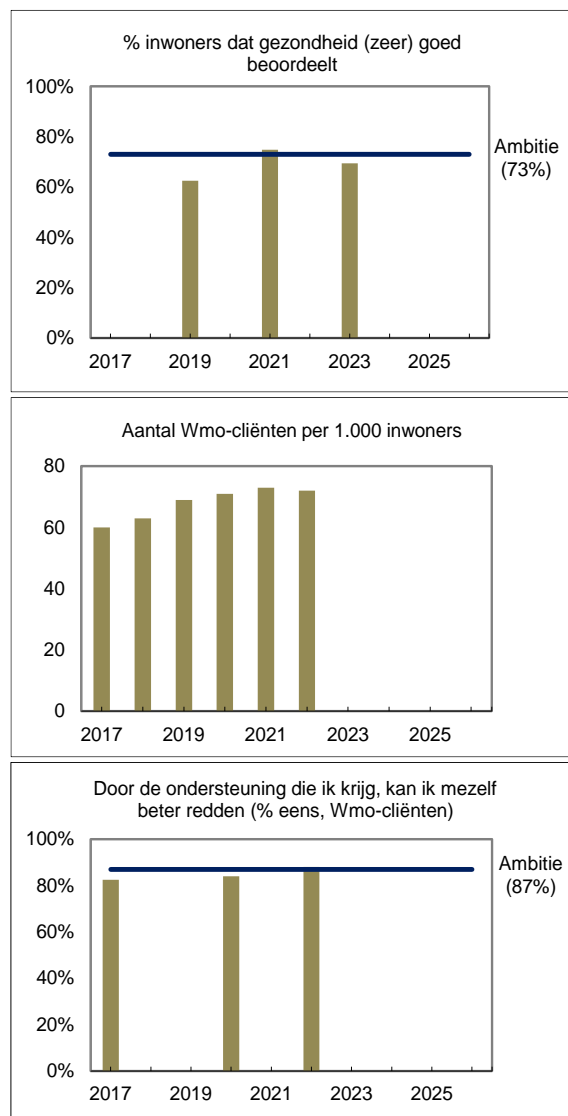
3. Gezondheid, sociale structuur en maatschappelijke ondersteuning

Ambitie

We willen dat onze inwoners zich zo goed en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen redden in hun eigen woning en mee kunnen doen in de maatschappij. En we geloven in meer gezonde en gelukkige jaren voor onze inwoners. Dit doen we door de gezondheidsverschillen tussen groepen inwoners te verkleinen.

We investeren in een sterke sociale structuur binnen onze wijken en dorpen, waarbij we inzetten op het tegengaan van eenzaamheid, (meer) ruimte voor ontmoeting, sterke sociale netwerken, groen, sport en spel. Hierdoor zetten we in op meer preventie en houden we de stijging van zorgkosten zoveel mogelijk binnen de perken.

We helpen de inwoners voor wie dat niet vanzelf gaat. Als er (tijdelijk) extra ondersteuning nodig is, zorgen we voor maatwerk.

In 2023 beoordeelt 69% van de inwoners de eigen gezondheid als (zeer) goed. In 4 van de 12 focusbuurten ligt dit percentage boven de 85%. De ambitie is dat in 2026 in 9 focusbuurten het percentage inwoners dat de eigen gezondheid als (zeer) goed beoordeelt is toegenomen ten opzichte van 2019 of minimaal 85% is.

Inwoners uit 's-Hertogenbosch geven zichzelf in 2023 gemiddeld een 7,6 voor gezond leven. In 4 van de 12 focusbuurten is het gemiddelde rapportcijfer voor gezond leven minimaal een 7,5. Daarmee is de doelstelling voor 2024 behaald. De ambitie is dat in 2026 in 9 focusbuurten het rapportcijfer voor gezond leven is toegenomen ten opzichte van 2019 of minimaal een 7,5 is.

Als inwoners (tijdelijk) extra ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen, zorgt de gemeente daarvoor via de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning). In 2022 maken 72 op de 1.000 inwoners gebruik van de Wmo. Het aandeel Wmo-cliënten is vergelijkbaar met de andere grote steden (zie benchmark). 87% van de Wmo-cliënten vindt dat de ondersteuning aansluit bij hun hulpvraag en 88% geeft aan zichzelf beter te kunnen redden door de ondersteuning.

In 2023 zijn er 577 (dreigend) dakloze mensen in de gemeente 's-Hertogenbosch. Deze mensen verblijven bijvoorbeeld in de openbare

ruimte, in een opvang voor dak- en thuisloze mensen, in een instelling, in een niet-conventionele ruimte (garage, kraak, etc.) of bij bekenden.

We willen bereiken dat inwoners een sterk sociaal netwerk hebben, waardoor zij het gevoel hebben mee te tellen en mee te kunnen doen in de samenleving. In 2023 geeft 4% van de inwoners aan zich altijd/meestal eenzaam of alleen te voelen. Driekwart van de inwoners van 18 t/m 64 jaar en 72% van de inwoners van 65 jaar of ouder geeft aan het gevoel te hebben mee te tellen in de samenleving (2022). Voor beide leeftijdsgroepen ligt dit percentage boven de ambitie (73% respectievelijk 65%).

In 2022 zet 38% van de inwoners zich in als vrijwilliger. Ook is 23% van de inwoners mantelzorger. 14% van de mantelzorgers ervaart de mantelzorg als (zeer) belastend. Om overbelasting van mantelzorgers tegen te gaan, zetten we meer in op respijtzorg en versterken we de samenwerking met Vanzelfsprekend JMZ (Jonge Mantelzorger).

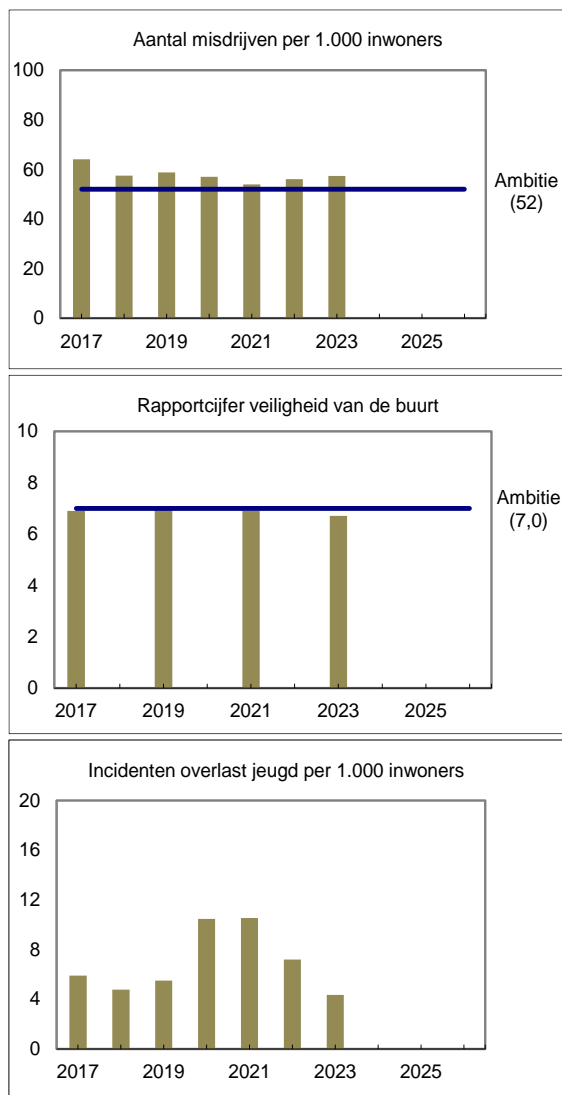

4. Veiligheid

Ambitie

Het thema veiligheid raakt ons allemaal. En voor veiligheid zijn we daarom allemaal medeverantwoordelijk. Het begint met ieders ogen en oren in de wijk. En we investeren preventief in mensen en netwerken. Dat richt zich op het voorkómen van veiligheidsproblemen en het bieden van perspectief. Als het nodig is, werken we ook repressief. Tegen wie de spelregels van onze samenleving moedwillig overtreedt, treden we hard op.

Qua veiligheidscijfers doen we het op vele fronten goed. Toch ervaren inwoners deze veiligheid niet altijd in hun nabije leefomgeving. Uit het traject met de Wijkveiligheidsscans hebben we geleerd dat inwoners veiligheid vooral associëren met leefbaarheid. De focus die we aanbrengen steunt op een stevig fundament van het complete stelsel van veiligheid en leefbaarheid binnen onze gemeente, onze veilige basis. Veiligheid moet voelbaar zijn voor onze inwoners, nu en in de toekomst.

We willen dat al onze inspanningen bijdragen aan een veilig 's-Hertogenbosch. Dat betekent dat we zowel naar het objectieve als het subjectieve veiligheidsbeeld kijken. In 2023 registreerde de politie 57,3 misdrijven per 1.000 inwoners. Onder misdrijven verstaan we relatief zware strafbare feiten, zoals diefstal, mishandeling of vernieling. 's-Hertogenbosch staat landelijk gezien op plaats 23 (zie benchmark). Kijken we naar de subjectieve veiligheid, dan zien we dat inwoners een 6,7 geven voor de veiligheid in hun buurt.

Inwoners is in 2023 gevraagd hoe vaak bepaalde vormen van overlast en criminaliteit in hun buurt voorkomen. Te hard rijden, rommel op straat en hondenpoep komen het vaakst voor. Het te hard rijden pakken we aan met ons huidige verkeersveiligheidsbeleid en het zwerfafval via een pilot met twee leefbaarheidsboa's.

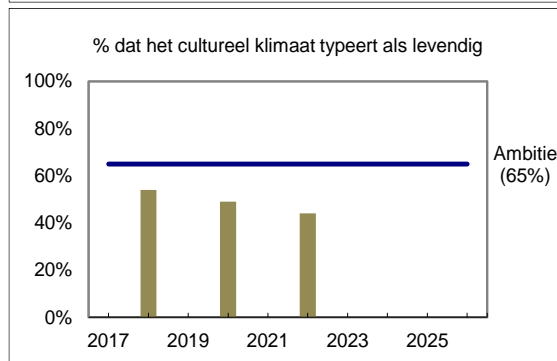
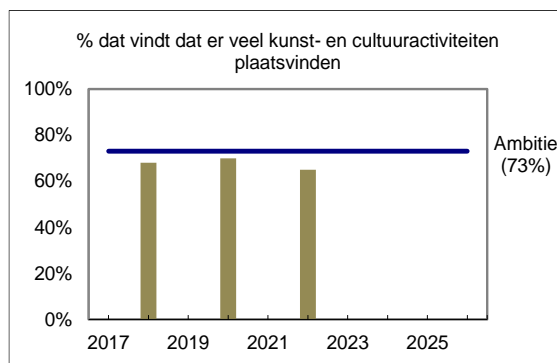
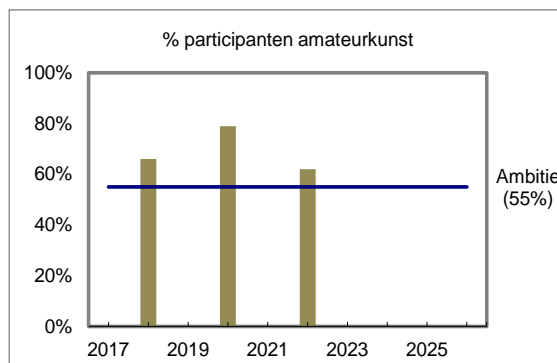
De grootste overlast in de sociale sfeer wordt ervaren van rondhangende jongeren. We pakken dit aan door preventie (perspectief bieden aan jongeren) en het structureel inzetten van twee jeugdboa's. Het percentage inwoners dat 'vaak' overlast ervaart van rondhangende jongeren is licht gestegen tussen 2021 (11%) en 2023 (13%). Het aantal geregistreerde meldingen van jongerenoverlast in deze periode juist afgenomen, van 10,5 incidenten per 1.000 inwoners in 2021 naar 4,3 incidenten per 1.000 inwoners in 2023.

5. Cultureel klimaat

Ambitie

Cultuurstad van het Zuiden bestaat uit de vele culturele activiteiten, zowel de professionele als die binnen de amateurkunst. Het totaal maakt de gemeente 's-Hertogenbosch een fijne plek voor bezoekers en inwoners. Cultuur in al haar verschijningsvormen draagt bij aan de aantrekkelijkheid van onze stad, kernen en dorpen als woon- en werkgemeente en aan de lokale economie. De betekenis van Cultuurstad van het Zuiden gaat echter verder. Cultuur brengt mensen in 's-Hertogenbosch samen en past daarmee naadloos bij het DNA van 's-Hertogenbosch waarin ontmoeting centraal staat.

Het is onze ambitie om onze Cultuurstad van het Zuiden verder te versterken. In lijn met de Cultuurnota 'Cultuur maakt mensen' zetten we in op innoveren, verrassen en investeren. Wat moet leiden tot een nog aansprekender, prikkelender en diverser cultureel aanbod voor onze inwoners. Door te versterken waar we goed in zijn, door het blijvend innoveren van het aanbod, en door cultuur en mensen nog beter aan elkaar te verbinden, blijven we ook in de toekomst dé Cultuurstad van het Zuiden voor onze bewoners en bezoekers. De drie beleidslijnen Versterken, Vernieuwen en Verbinden blijven daarmee onverminderd van kracht.

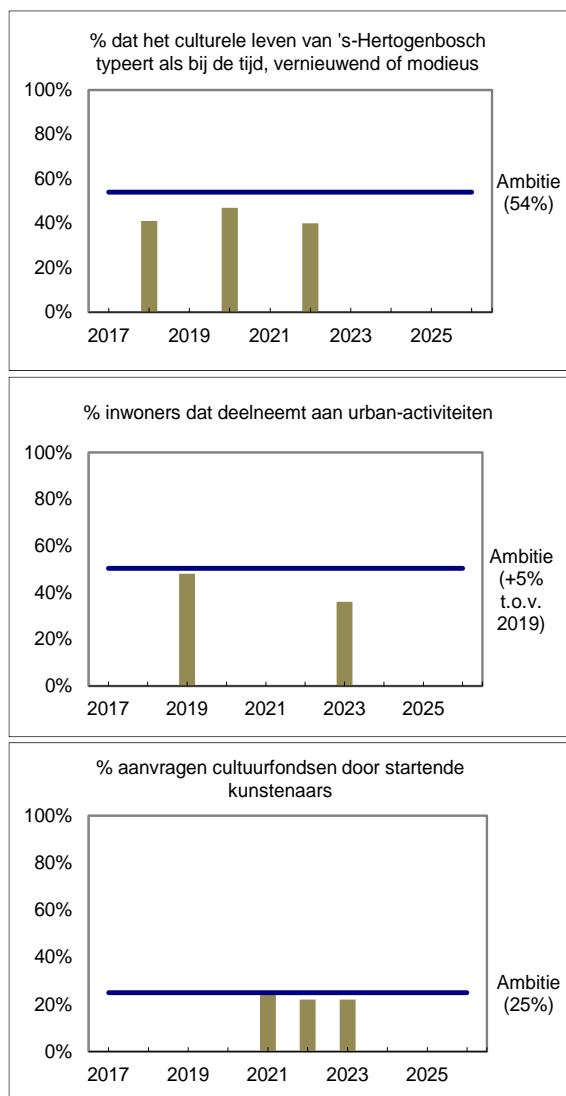

Een sterke cultuurstad kan niet zonder de amateurkunst. Onze lokale makers, de muziekclubkes en andere creatievelingen laten cultuur leven. In 2022 is het aandeel participanten in de amateurkunst 62%, ruim boven de ambitie van 55%. Daarnaast weten we hoe belangrijk vrijwilligers zijn voor de culturele sector. In 2022 doet 11% van de inwoners vrijwilligerswerk voor een culturele organisatie. Dit is vergelijkbaar met eerdere jaren. Hiermee is de ambitie van 15% nog niet gehaald. We willen verder bouwen aan de Cultuurstad van het Zuiden voor iedereen. In 2022 is bijna 30% van de inwoners het (helemaal) eens met de stelling dat 's-Hertogenbosch dé Cultuurstad van het Zuiden is. De ambitie voor 2026 is 35%.

Onze musea, theaters en evenementen zijn van hoge kwaliteit en nationaal aansprekend. In de Atlas voor gemeenten 2023 (zie benchmark) staan we op de 5e plaats (2022) wat betreft het aantal uitvoeringen in de podiumkunsten per 1.000 inwoners. Daarnaast vindt in 2022 65% van de inwoners dat er in de gemeente 's-Hertogenbosch veel kunst- en cultuuractiviteiten plaatsvinden, en meer dan vier op de tien beschrijven het culturele leven in 's-Hertogenbosch als 'levendig'. Bovendien bezoekt 65% van de inwoners jaarlijks minstens één Bosch festival (exclusief Carnaval). Hiermee is de doelstelling voor 2024 behaald en bijna ook de ambitie voor 2026 (66%).

Eén van de speerpunten is het verder ontwikkelen van *urban arts* als cultuurvorm in al zijn verschillende uitingen. Waar in 2019 bijna de helft van de inwoners deelnam aan *urban-activiteiten/street culture*, is dit in 2023 afgenomen tot 36%.

In 2022 vindt 40% van de inwoners het culturele leven in 's-Hertogenbosch het best te beschrijven als 'bij de tijd', 'vernieuwend' of 'modieus'. Kunstenaars kunnen zich in 's-Hertogenbosch verder ontwikkelen middels de cultuurfondsen. Eén van deze cultuurfondsen is fonds Pop-up, waarmee vernieuwing van het aanbod en het makersklimaat worden gestimuleerd. In 2023 zijn er 241 aanvragen ingediend bij deze gemeentelijke cultuurfondsen, waarvan 22% door startende kunstenaars.

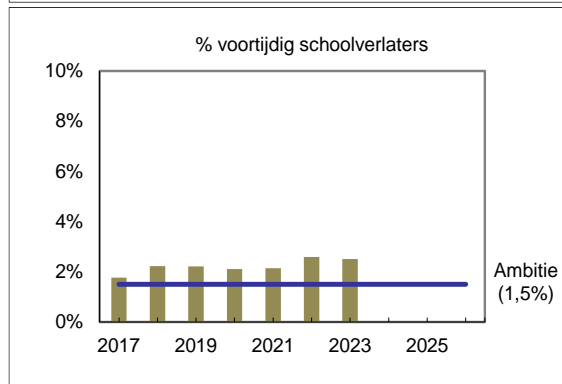
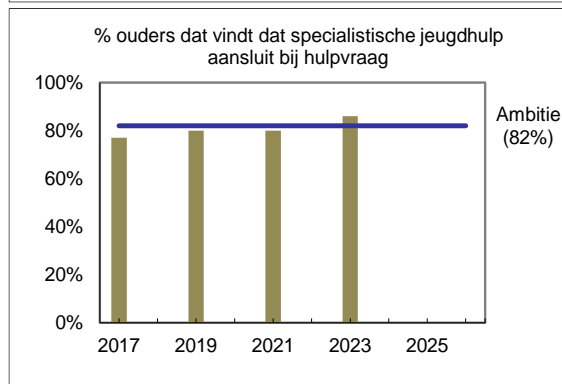
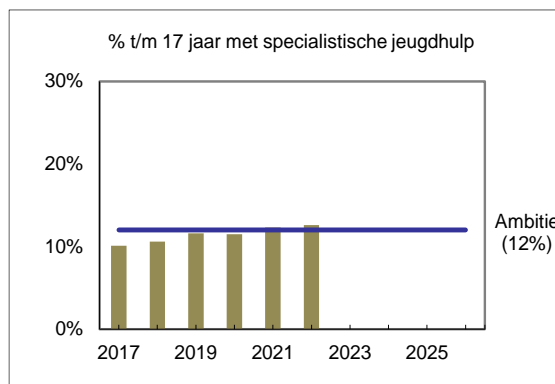
6. Gelijke kansen op talentontwikkeling

Ambitie

We creëren gelijke kansen voor alle jongeren, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen. In onze benadering staat de omgeving van de jongeren centraal: de situatie thuis, op school, maar ook in de wijk.

Samen met de community van Bossche partners hebben we de Actieagenda Gelijke Kansen ontwikkeld. Deze voeren we de komende jaren uit. De coronamaatregelen hebben grote invloed gehad op jongeren. Deze werken nog steeds door. Daarom ontwikkelen we voor jongeren een Actieplan Mentaal Welzijn. Daarnaast blijven we inzetten op het voorkomen van en de aanpak tegen: schoolverzuim, voortijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid.

We implementeren de voorstellen uit de landelijke Hervormingsagenda Jeugdhulp en gebruiken de daarvoor bestemde middelen om de transformatie van de jeugdhulp te versnellen. Naast onze lokale inzet, werken we regionaal aan passender jeugdhulp. Als thuis opgroeien niet mogelijk is, streven we naar gezinsgericht verblijf. We werken hierbij samen met partners in de gemeente en in de regio.

Met jeugdzorgaanbieders en huisartsen regelt de gemeente de zorg voor jongeren zo dichtbij mogelijk. In 2022 maakte 12,6% van de jeugdigen t/m 17 jaar gebruik van specialistische jeugdhulp. De afgelopen jaren is het aantal jeugdigen met jeugdhulp met verblijf ongeveer gelijk gebleven. In 2022 zijn dit er 350. De ambitie is om zoveel mogelijk jeugdigen, als dat kan, thuis te laten opgroeien.

86% van de ouders/verzorgers is van mening dat de hulp die zij krijgen aansluit bij de hulpvraag van hen of hun kind. Dit is hoger dan de voorgaande jaren en boven de ambitie voor 2026. Ook het aandeel jongeren dat vindt dat de hulp aansluit bij hun hulpvraag is toegenomen: van 68% in 2017 naar 73% in 2023.

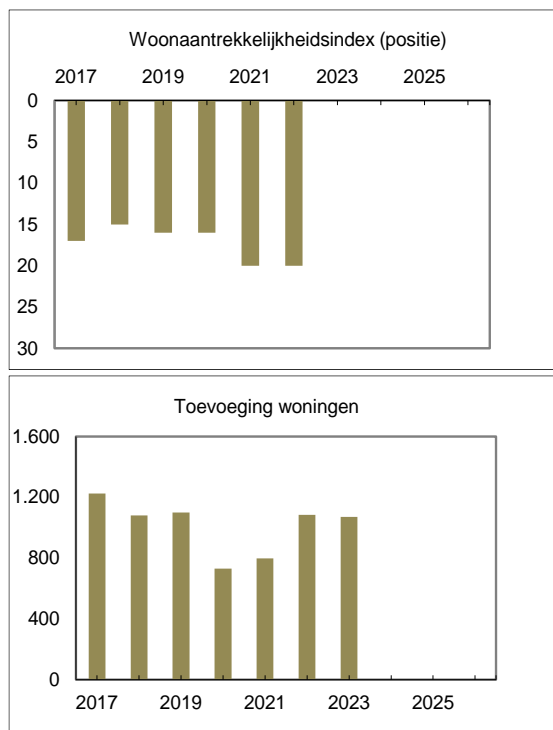
We stellen een actieplan mentale gezondheid op, samen met onderwijspartners en werkgevers. In 2021 ervaart ruim een kwart (27%) van de jongeren onvoldoende mentaal welzijn. Dit is vergelijkbaar met de GGD-regio Hart voor Brabant (25%) en Nederland (27%).

In het schooljaar 2022-2023 waren er 266 nieuwe voortijdig schoolverlaters, ofwel 2,51% van het aantal leerlingen in het schooljaar daarvoor. Dit is lager dan in de meeste andere grote gemeenten (zie benchmark). In 2023 neemt 82% van de kinderen met een indicatie deel aan de voor- en vroegschoolse educatie. De ambitie voor 2026 is 95%.

7. Verstedelijking en wonen

Ambitie

Wij willen dat iedereen een woning kan vinden die aansluit bij de eigen wensen en mogelijkheden. Daarmee houden we onze gemeente toekomstbestendig en bereikbaar voor iedereen. We zetten daarom stevig in op onze verstedelijkingsopgave. Met bijbehorende investeringen en scherpe keuzes voor versnelling van de woningbouwproductie. Door de juiste woningen te bouwen willen we ook de doorstroming op de woningmarkt een impuls geven. Verder leggen we de nadruk op inbreiding door het toevoegen van woningen binnen bestaand bebouwd gebied.

De inwoners zijn en blijven behoorlijk tevreden over het wonen en leven in 's-Hertogenbosch. De eigen woning krijgt in 2023 gemiddeld een 7,9 als rapportcijfer. De woonaantrekkelijkheid van 's-Hertogenbosch is gemiddeld (zie benchmark). De huizenprijzen zijn tussen 2013 en 2022 minder hard gestegen dan in de meeste andere grote steden (zie benchmark).

In de huidige woningmarkt is het voor veel mensen steeds moeilijker om een passende en betaalbare woning te vinden. In 2023 zijn 1.071 woningen door nieuwbouw toegevoegd, waaronder 89 woningen door middel van transformatie. Daarmee liggen we op koers om de doelstelling om 10.500 woningen (oftewel 1.050 woningen per jaar) te realiseren. De totale woningbouwcapaciteit komt per 1-1-2024 uit op zo'n 14.100 woningen. Voor circa 6.700 woningen is de ruimtelijke procedure doorlopen. De harde plancapaciteit is daarmee stevig toegenomen ten opzicht van de circa 5.000 woningen vorig jaar. Voor de komende 5 zijn er plannen voor 5.900 woningen in voorbereiding. Met deze aantallen doen we het landelijk gezien goed. Uit het meest recente woonwensenonderzoek blijkt een grote vraag naar betaalbare woningen. Dat komt mede doordat het aantal thuiswonende jongeren dat een woning zoekt, met 20% fors is toegenomen. Dit onderstreept waarom er bij nieuwe plannen met ontwikkelaars afspraken worden gemaakt om 70% van de woningen in het betaalbare segment te realiseren.

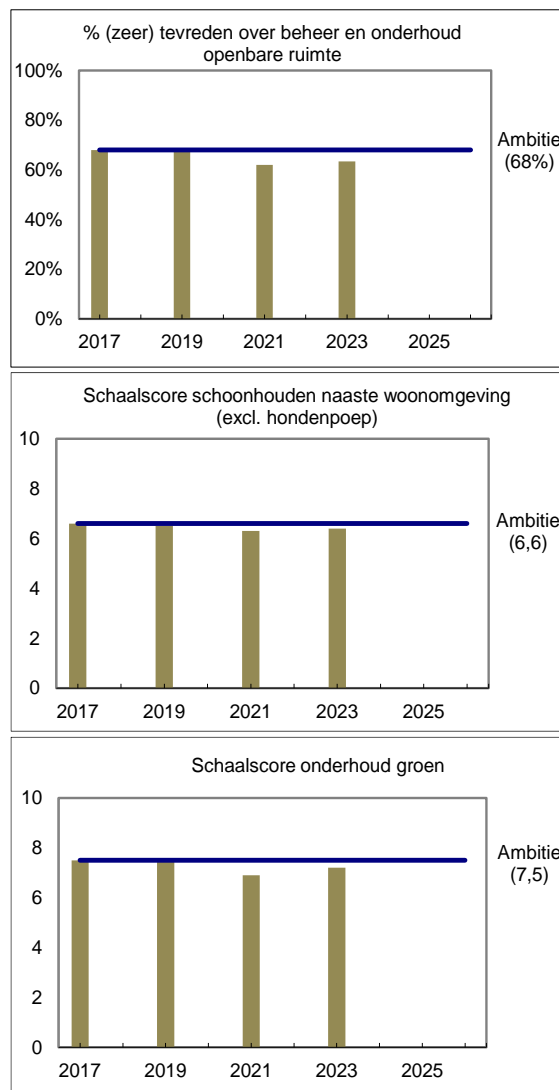
8. Openbare ruimte, water en groen

Ambitie

We zorgen voor een duurzame inrichting en beheer van de openbare ruimte. Dit leidt tot vermindering van grondstoffen, hergebruik van materialen en afval en het terugdringen van het gebruik van (fossiele) brandstoffen. Hierbij maken we steeds meer gebruik van slimme technieken en data. We willen dat de buitenruimte uitnodigt tot ontmoeten, spelen en bewegen.

We zetten in op een brede vergroeningsstrategie. Met een inzet op meer kwalitatief groen in onze gemeente. Groen draagt bij aan klimaatbestendigheid doordat het water vasthoudt en hittestress in bebouwd gebied beperkt. Ook is het belangrijk voor de biodiversiteit. We kiezen voor een flinke impuls op vergroening van onze openbare ruimte in wijken en dorpen. Aanvullend richten we ons op de grotere groenstructuren. Zo komen we tot een aantrekkelijke, groene en toekomstbestendige stad in een natuurlijke omgeving.

Samen met onze partners werken we aan oplossingen voor de grote waterveiligheidsopgave in de stad en regio. Gezien onze bijzondere ligging, integreren we water in onze gebiedsontwikkeling.

Het gemiddelde rapportcijfer voor de woonomgeving is in 2023 een 7,4. 63% van de inwoners is (zeer) tevreden met het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. Het schoonhouden van de naaste woonomgeving (excl. hondenpoep) heeft als schaalscore een 6,4. Deze schaalscore is samengesteld uit de beoordeling van inwoners van het verwijderen van zwerfafval tussen beplanting, het verwijderen van zwerfafval op straat, graffiti, herfstblad op gazons en bestrating, onkruid tussen stoeptegels, het vegen van straten en het leegmaken van afvalbakken.

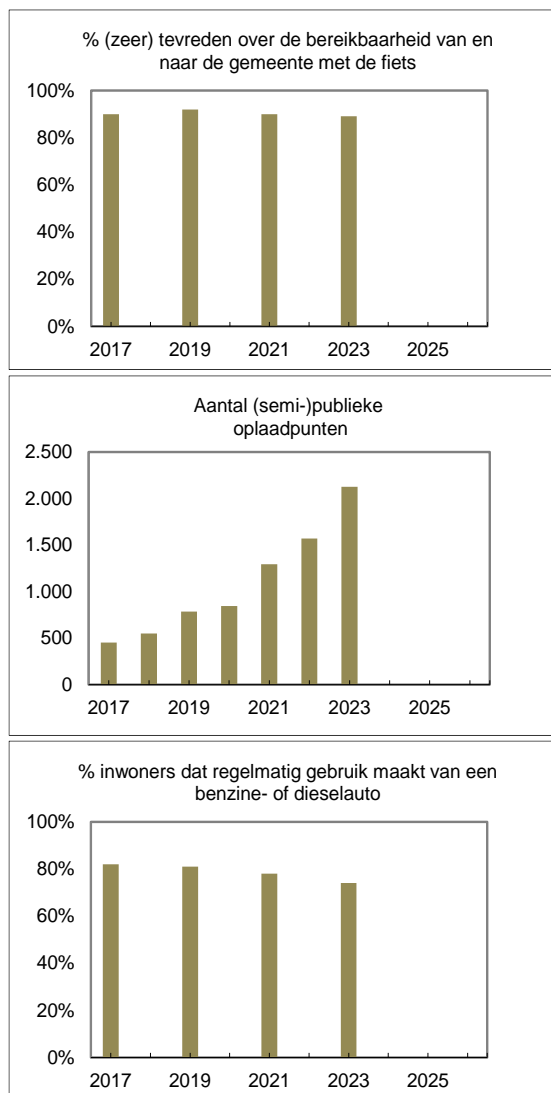
Het onderhoud van fysieke voorzieningen voor de jeugd heeft als schaalscore een 7,1 in 2023, iets lager dan de ambitie van 7,3. Het onderhoud van groen (maaien gazons, bermen, snoeien van bomen en struiken) krijgt een 7,2. Het onderhoud van de wegen (bestrating van wegen, trottoirs, wandel- en fietspaden) krijgt eveneens een 7,2, één tiende punt lager dan de ambitie voor 2026.

's-Hertogenbosch heeft een gemiddelde hoeveelheid groen in de straat (zie benchmark). In 2023 is 69% van de inwoners (zeer) tevreden met de groenvoorzieningen in de buurt. In 2017 was dit nog 78%.

9. Bereikbare stad, dorpen en wijken

Ambitie

Onze ambitie is dat mensen vlot, comfortabel en veilig op hun bestemming kunnen komen. Hiervoor is een goede infrastructuur nodig voor alle modaliteiten, inclusief goede voorzieningen voor het collectief vervoer. Iedereen kan het vervoersmiddel kiezen dat het beste past bij een reis. Wij richten ons op het stimuleren van de vervoersmiddelen die het milieu het minste belasten. Voorzieningen houden we bereikbaar voor iedereen. We faciliteren en reguleren nieuwe vormen van 'mobiliteit als dienst'. Onze aanpak is gericht op de combinatie van gedragsbeïnvloeding, technologie, samenwerking, handhaving en infrastructuur. Bij werkzaamheden in de openbare ruimte beperken we de overlast voor de verkeersdeelnemers en de omgeving zoveel als mogelijk.

We investeren in alternatieven voor de auto en zetten in op betere fietsverbindingen binnen onze gemeente en met omliggende gemeenten. In 2023 is 89% van alle inwoners (zeer) tevreden over de bereikbaarheid van en naar de gemeente per fiets. Over de bereikbaarheid van en naar de gemeente per auto is 73% (zeer) tevreden. De gemeente neemt een gemiddelde positie in voor de afstand tot een treinstation en de afstand tot de oprit van een hoofdverkeersweg (zie benchmark).

We zetten het Actieplan Duurzame mobiliteit voort. We realiseren via de laadplannen per wijk extra laadpalen, om mee te gaan in de transitie naar elektrisch rijden. In 2023 waren er 2.126 (semi-)publieke oplaadpunten voor elektrische auto's in de gemeente, 556 meer dan in 2022. De transitie naar elektrisch rijden komt ook tot uiting in de afname van het percentage inwoners dat regelmatig gebruik maakt van een benzine- of dieselauto. In 2017 was dit nog 82% en in 2023 is dit 74%. Over 5 jaar verwacht nog maar 45% van de inwoners een benzine- of diesel auto te gebruiken.

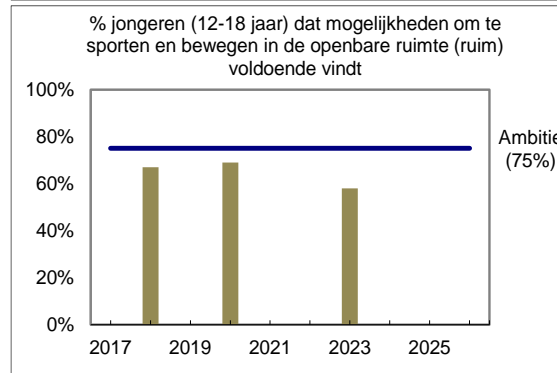
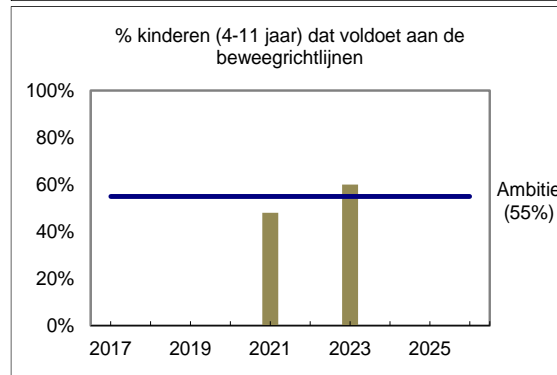
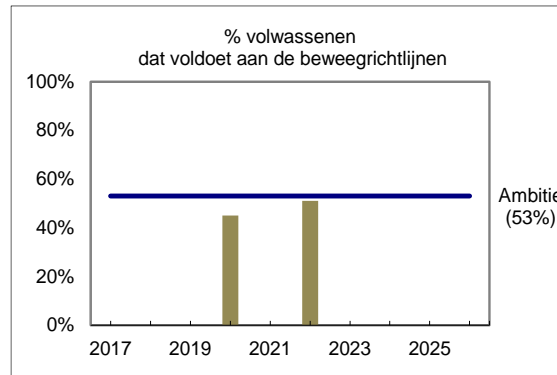
In 2023 zijn er op de gemeentelijke wegen 0,74 verkeersslachtoffers per 1.000 inwoners. De ambitie voor 2026 is 0,7 slachtoffers per 1.000 inwoners. We intensiveren onze verkeersveiligheidsaanpak, met onder andere aanpassingen aan fietspaden en nieuwe verkeersveiligheids campagnes.

10. Sport en recreatie

Ambitie

Gezondheid, sport en bewegen is voor iedereen, maar niet voor iedereen vanzelfsprekend. Bewegen is voor iedereen essentieel om lichaam en geest vitaal en in goede conditie te houden. Te veel mensen lukt het niet om dagelijks voldoende te bewegen en dat is jammer. Naast een gezonde geest en een gezond lichaam draagt sport en bewegen ook bij aan een actieve, duurzame, sociaal betrokken en veilige samenleving.

Sport en bewegen is ook gewoon leuk. Het is dan ook onze missie om iedereen in 's-Hertogenbosch de kansen en gelegenheid te bieden om in beweging te komen en te blijven. Dit vraagt om een goede sportieve infrastructuur, een tot bewegen uitnodigende inrichting van de openbare ruimte, vitale sportaanbieders maar ook om “beweeg inclusief denken” vanuit het onderwijs, welzijnswerk, gezondheidszorg, etc. Door krachten te bundelen en samen te werken aan een brede en integrale aanpak geven we zo veel mogelijk inwoners, jong en oud, de kans om bewegen een vast onderdeel van hun dagritme te laten zijn.

De landelijke beweegrichtlijn adviseert volwassenen wekelijks ten minste 2,5 uur matig intensief te bewegen en minstens tweemaal per week spier- en botversterkende activiteiten te doen. In 2022 voldoet 51% van de volwassenen in de gemeente 's-Hertogenbosch aan deze richtlijn. De ambitie van 53% komt hiermee in zicht. Een ander aspect van de landelijke beweegrichtlijn is dat kinderen en jongeren ten minste 1 uur per dag matig intensief bewegen. In 2023 beweegt 60% van de kinderen van 4 t/m 11 jaar elke dag minstens 1 uur en daarmee is onze ambitie al gehaald. Onder de jongeren van 12 t/m 18 jaar beweegt 15% minimaal 1 uur per dag in 2021. Binnenkort komt het cijfer van 2023 beschikbaar. De ambitie voor 2026 is 28%.

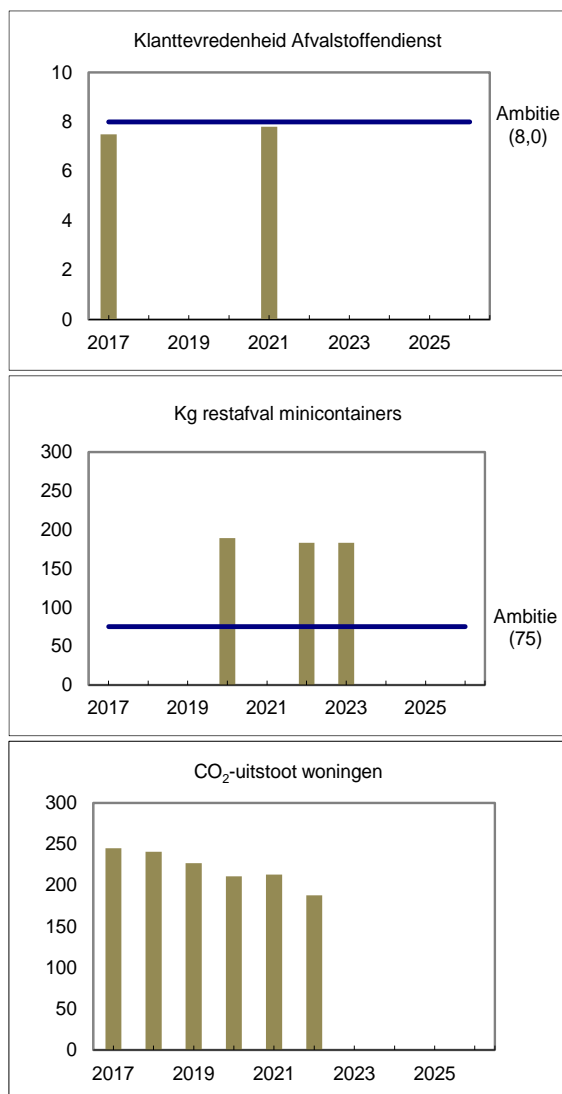
We willen dat de sportieve infrastructuur voorziet in de sport- en beweegbehoefte van onze inwoners. In 2022 vindt 57% van de volwassen inwoners de kwaliteit van de sportvoorzieningen in de gemeente (ruim) voldoende (ambitie: 65%). Als we specifiek inzoomen op de tevredenheid met de mogelijkheden om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte, dan vindt 54% van de volwassenen in 2022 en 58% van de jongeren in 2023 dat er (ruim) voldoende mogelijkheden zijn. Deze cijfers liggen onder de gestelde ambities van 65% van de volwassenen 75% van de jongeren.

11. Energie, duurzaamheid en milieu

Ambitie

's-Hertogenbosch wil een duurzame gemeente zijn waarin het prettig en gezond wonen en leven is. We willen klimaatneutraal zijn in 2045. Dat betekent dat we energiebesparing stimuleren, duurzame energie gaan opwekken en extra stappen zetten om van het gas af te gaan. Ook stimuleren we elektrisch rijden en andere vormen van duurzame mobiliteit. We zetten we in op een circulaire economie, waar afval wordt voorkomen en grondstoffen hun waarde behouden.

We zorgen voor een schone en veilige leefomgeving, met aandacht voor luchtkwaliteit. We stimuleren een duurzaam gebruik van de bodem. Voor het realiseren van een duurzame gemeente werken we samen met inwoners, organisaties, bedrijven en onderwijs. We stimuleren inwoners en ondernemers om zelf ook hun steentje bij te dragen.

Onze ambitie is minder restafval, met behoud van kwaliteit van grondstoffen, en hoge klanttevredenheid. In 2021 geven inwoners zichzelf een 7,5 als het gaat om het scheiden van afval. De service- en dienstverlening van de Afvalstoffendienst krijgt een 7,8.

In 2022 is er 183 kg restafval per inwoner uit de minicontainers verwerkt. De ambitie voor 2026 is 75 kg. Daarnaast is er 218 kg restafval per inwoner opgehaald uit de ondergrondse containers en 287 kg uit de verzamelcontainers. De ambitie voor 2026 (85 kg) is nog niet bereikt. In 2023 is het gewicht restafval per inwoner ongeveer hetzelfde gebleven. Begin 2024 is de afvalinzameling veranderd, waardoor naar verwachting de hoeveelheid restafval vanaf 2024 lager zal zijn. Wat betreft het aantal kg afval per inwoner, neemt de gemeente een ondergemiddelde positie in vergeleken met andere grote steden (zie benchmark).

De opgewekte duurzame energie in 's-Hertogenbosch levert een belangrijke bijdrage aan onze ambitie om klimaatneutraal te zijn in 2045. In 2022 heeft 24% van de woningen geregistreerde zonnepanelen en is er 136.000 kW opgewekt met zonnepanelen. De totale CO₂-uitstoot van woningen is afgenomen tot 188 kiloton in 2022, 12% minder dan in 2021 en 26% minder dan in 2014. In 2023 hebben ongeveer 5.500 huishoudens ondersteuning gekregen voor het treffen van

energiebesparende maatregelen (ambitie: 12.000). Het energieloket Brabant Woont Slim had 10.000 bezoekers en 1.000 klantcontacten. De ambitie voor 2026 is 12.000 bezoekers en 3.000 klantcontacten.

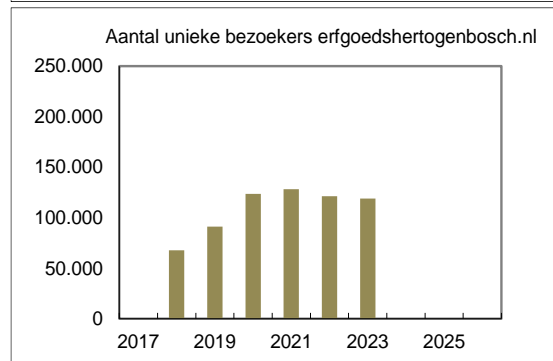
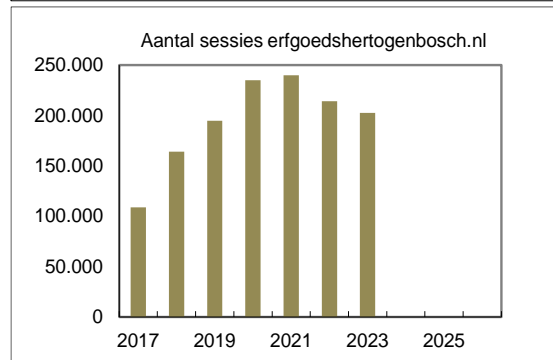
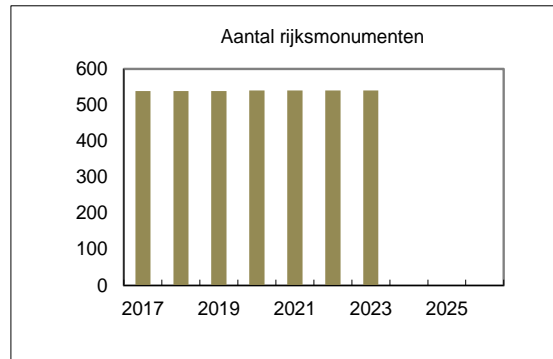
Voor zonnevelden is de inzet 10 vergunningen in 2026, om te komen tot 50 hectare aan zonnevelden. Tot en met begin 2024 zijn er twee vergunningen afgegeven: de zonneweide bij RWZI Treurenburg en Zonnepark Graafsebaan. Eén initiatief heeft zich teruggetrokken, te weten het initiatief op de Rosmalense Plas. We verwachten daarnaast dat landelijke ontwikkelingen in netcongestie en beleid een verdere rem kunnen zetten op de ontwikkeling van zonnevelden. Tegelijkertijd staan we ook open voor alternatieven, zoals het OER A59 project en het zonnenveld voor Heesch West. Anno 2023 zijn er 5 windmolens in de gemeente. Voor 2030 realiseren we windmolens in de Duurzame Polder.

We bouwen door op de Transitievisie Warmte 2.0, waarin de eerste stappen staan naar een volledig aardgasvrije omgeving. We gaan aan de slag in onze startbuurt 't Zand om ervaring op te doen om de hele gebouwde omgeving aardgasvrij te maken in 2045. De 7 onderzoeksbuurten zijn inmiddels afgerond.

12. Cultuurhistorische kwaliteit

Ambitie

We willen het Bossche erfgoed duurzaam behouden voor toekomstige generaties en het actief inzetten bij de ontwikkeling van de stad. Erfgoed kan dienen als inspiratiebron voor ruimtelijke kwaliteit en een rol spelen bij het realiseren van de grote opgaven als klimaatadaptatie, duurzaamheid en verstedelijking. Cultuurhistorie geeft karakter en identiteit aan stad en buitengebied ('een stad die denkt in eeuwen') en biedt zo kansen om te investeren in de kwaliteit van de leefomgeving. Door erfgoed te verbinden aan sport, cultuur, welzijn en toerisme en recreatie kan het bijdragen aan economische en sociale ontwikkeling. Daarbij maken we de Bossche geschiedenis toegankelijk voor – en samen met – een zo breed mogelijk publiek. Onze aanpak is faciliterend, laagdrempelig, publieksgericht en waar mogelijk digitaal.

Erfgoed is op veel plaatsen in onze gemeente aanwezig: historische gebouwen en cultuurhistorie in de buitenruimte, het archeologisch bodemarchief en landschapselementen, maar ook in de vorm van archiefstukken en archeologische en bouwhistorische collectie en documentatie in onze depots.

Er zijn in de gemeente 's-Hertogenbosch 539 rijksmonumenten, vergelijkbaar met de gemeenten Arnhem, Breda, Zwolle en Amersfoort (zie benchmark). Dit zijn vooral woningen en woningbouwcomplexen (66%), maar bijvoorbeeld ook religieuze gebouwen (6%), uitvaartcentra en begraafplaatsen (5%), boerderijen, molens en bedrijven (5%), gebouwen voor cultuur, gezondheid en wetenschap (5%) en handelsgebouwen, opslag- en transport-gebouwen (4%). 's-Hertogenbosch telt 626 gemeentelijke monumenten. De meeste monumenten bevinden zich in de binnenstad.

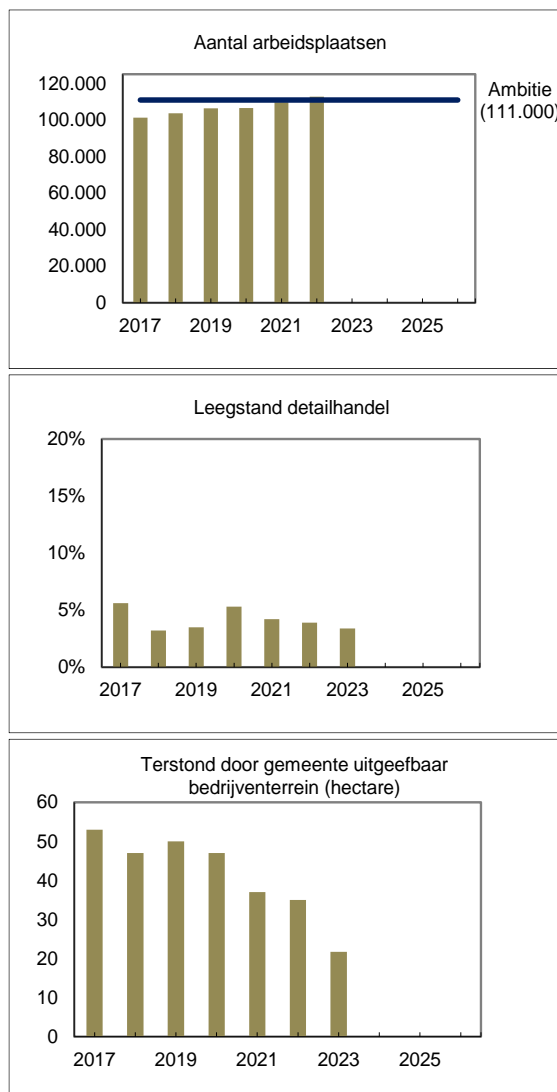
Sinds november 2016 is de website erfgoedshertogenbosch.nl online. In 2023 is deze website 202.000 keer bezocht door 119.000 unieke bezoekers. Erfgoed 's-Hertogenbosch heeft momenteel ongeveer 1.100 volgers op X (voorheen Twitter), 4.000 op Instagram en 5.200 op Facebook.

13. Ruimte voor economie en voorzieningen

Ambitie

We gaan een economisch onderscheidend 's-Hertogenbosch doorontwikkelen. We staan er economisch goed voor, met sterke bedrijven en veel banen. De werkloosheid en het aantal mensen met een uitkering is laag. Maar de vooruitzichten zijn onzeker als gevolg van een aantal grote ontwikkelingen. We willen vasthouden aan waar onze kracht zit: een sterk MKB, een aantrekkelijke en bourgondische binnenstad en een krachtige uitgangspositie als datastad. We blijven ons ook inzetten voor een sterke economische regio, met een speerpunt op Agrifood.

We pakken door op de ambitie Toonaangevende Datastad. Dit heeft een sterk economisch accent, maar we vullen dit nadrukkelijk breder in richting het onderwijs en onze rol als overheid.

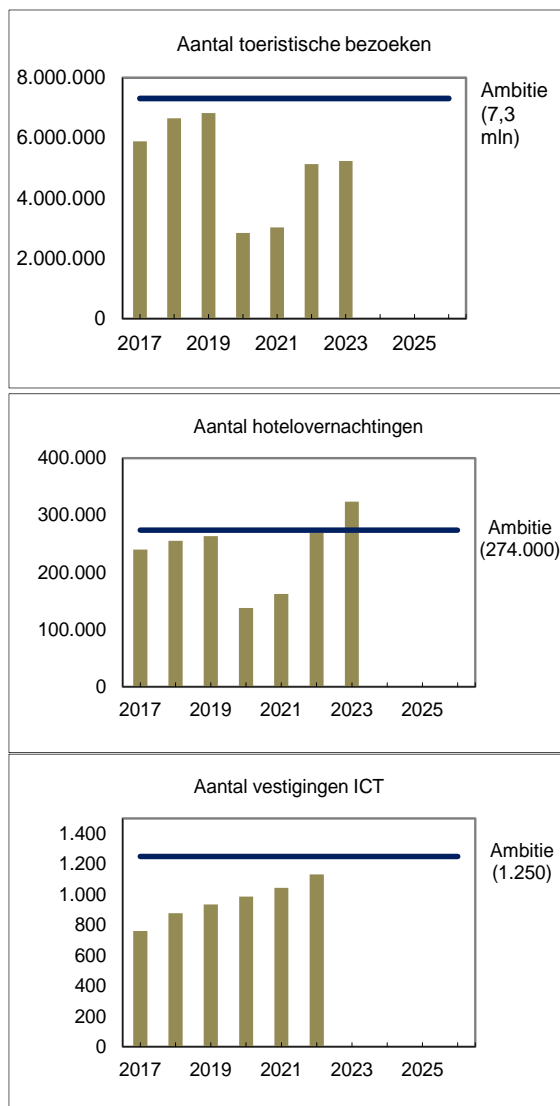
's-Hertogenbosch heeft een goed economisch fundament. Er is een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat waarbinnen veel start-ups en andere bedrijven kunnen floreren.

Tussen 2021 en 2022 is het aantal arbeidsplaatsen met 2,8% gestegen tot 112.764. Hiermee is de ambitie voor 2026 al gehaald. De gemeente 's-Hertogenbosch staat op de 16^e plaats als het gaat om de groei van de werkgelegenheid in de periode 2018-2022 (zie benchmark).

's-Hertogenbosch staat in 2023 wederom op de 3^e plaats van de ranglijst voor de economisch best presterende gemeenten (Bureau Louter), na Haarlemmermeer en Rotterdam.

De leegstand van kantoorruimte is afgenomen van 4,2% in 2022 naar 3,2% in 2023. Het leegstandspercentage van alle winkels is eind 2023 3,4%. Dit is onder het landelijk gemiddelde (6%).

In 2023 is er 22 hectare bedrijventerrein door de gemeente terstond uitgeefbaar. Dit is minder dan de jaren ervoor.

We hebben een goede uitgangspositie op het gebied van bezoek en toerisme. In 2023 waren er 5,2 miljoen toeristische bezoeken. Dit is ongeveer even veel als in 2022 (5,1 miljoen bezoeken) en nog onder de ambitie voor 2026 (7,3 miljoen bezoeken). In 2023 waren er 323.800 hotelovernachtingen in de gemeente 's-Hertogenbosch, meer dan de voorgaande jaren en ruim boven de gestelde ambitie.

De Bossche data-economie kent een goede basis, met een sterk cluster van data- en ICT-bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen. In 2022 zijn er 23.680 werkzame personen in de digitale economie in 's-Hertogenbosch. Dit zijn personen die voor méér dan 50% van hun werktijd afhankelijk zijn van ICT. Er zijn 1.133 vestigingen in de ICT. Als de huidige groei doorzet, wordt de ambitie van 1.250 ICT-vestigingen in 2026 ruimschoots gehaald. Sinds 2018 zijn er jaarlijks ongeveer 150 nieuwe ICT-vestigingen.

De doelstelling voor 2024 is om 15 actuele datasets gericht op maatschappelijke vraagstukken te publiceren als open data. Momenteel staat de teller nog op 0. Ook zijn er verschillende projecten in de lab-omgevingen. Zo zijn er in 2024 160 studenten bij IoT Stadslab, zowel minorgroepen als stagiaires en afstudeerders. Bij LabXL zijn er 17 stagiaires van verschillende opleidingen (schooljaar 2023/2024).

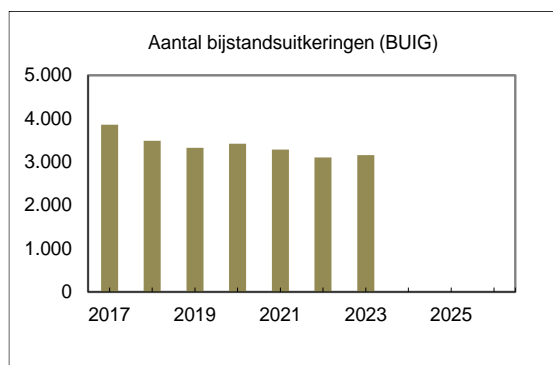
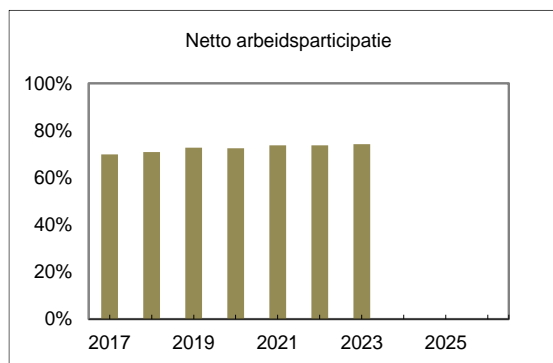
14. Werk en inkomen

Ambitie

's-Hertogenbosch is een sterke sociale gemeente met veel werkgelegenheid. Een gemeente waar iedereen volop kansen heeft om mee te doen. Wij vinden dat iedereen de verantwoordelijkheid heeft om mee te doen in onze samenleving, bij voorkeur via betaald werk. Wie dat niet kan, ondersteunen we daarbij of bieden we een uitkering op basis van de Participatiewet. In onze ondersteuning staat de menselijke maat centraal.

Vertrouwen is het vertrekpunt in ons handelen. Tegelijkertijd mag iedereen er ook op vertrouwen dat we handhavend optreden tegen mensen die misbruik maken van regelingen.

In het regionaal werkbedrijf werken we samen met alle regionale partners om iedereen een kans te bieden op de arbeidsmarkt. We maken afspraken met werkgevers om mogelijkheden te ontwikkelen voor iedereen.

Onze gemeente staat er economisch goed voor, met sterke bedrijven en veel banen. In 2023 wonen er in de gemeente 's-Hertogenbosch 122.100 15 tot 75-jarigen. Zij behoren tot de potentiële beroepsbevolking. De netto participatiegraad van 15 tot 75-jarigen is 74,3% (2023). Dit betekent dat circa 74% van de potentiële beroepsbevolking ook daadwerkelijk aan het werk is. Dit is vrij hoog vergeleken met andere gemeenten (zie benchmark).

Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Het totaal aantal uitkeringen BUIG (bijstandsuitkeringen) neemt sinds 2017 af. Eind 2023 gaat het in de gemeente 's-Hertogenbosch om 3.150 uitkeringen. De bijstandsdichtheid (zie benchmark) is relatief laag. Een kwart van de inwoners uit 's-Hertogenbosch met een bijstandsuitkering is aan het werk met ondersteuning van loonkostensubsidie. Dit is meer dan de ambitie die is gesteld voor 2026 (>20%).

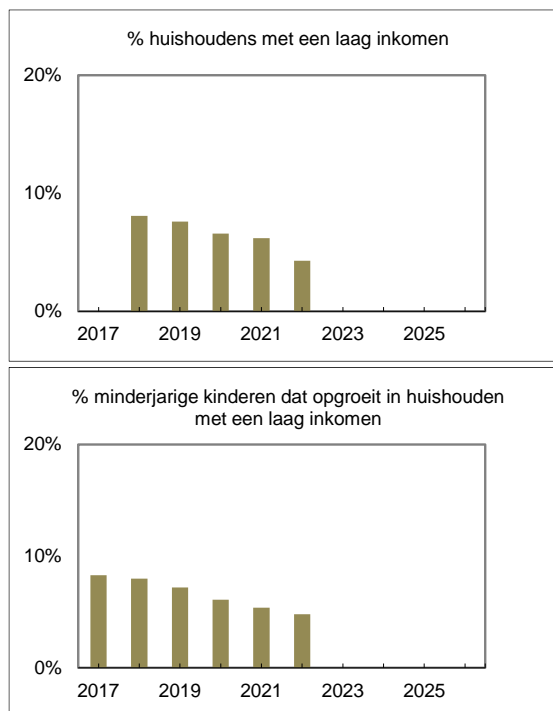
15. Gelijke kansen op financiële redzaamheid

Ambitie

Als lokale overheid kunnen we armoede niet voorkomen. Wel is het onze ambitie dat alle inwoners van 's-Hertogenbosch kunnen meedoen in de samenleving, ongeacht hun financiële situatie. Kinderen mogen geen last hebben van de financiële situatie van hun ouders. Inwoners met problematische schulden zijn zo snel mogelijk schulden(zorg)vrij.

Armoede en schulden staan nooit op zichzelf. Armoede en schulden kunnen bijvoorbeeld leiden tot eenzaamheid, stress, gezondheidsproblemen, sociale uitsluiting en huiselijk geweld. Maar ook andersom: gezondheidsproblemen, eenzaamheid en sociale uitsluiting kunnen leiden tot armoede en schulden. Om de vicieuze cirkel van armoede en schulden te doorbreken, hanteren we een integrale aanpak tegen armoede en schulden.

Door samen te werken, kunnen we actief afgaan op de eerste signalen van (dreigende) financiële problemen. Zo kunnen we er eerder bij zijn, om erger te voorkomen. We bieden inwoners passende hulp, gericht op een duurzame gezonde financiële huishouding.

Volgens de voorlopige cijfers van 2022 heeft 4,3% van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch een inkomen onder de lage-inkomensgrens.¹ Dat is gelijk aan het gemiddelde in Nederland (4,4%). In 2022 heeft 1,8% van de huishoudens uit 's-Hertogenbosch een langdurig laag inkomen. Dat is gelijk aan de landelijke cijfers en lager dan de meeste andere grote steden (zie benchmark). Deze huishoudens leven minstens vier jaar onder de lage-inkomensgrens.

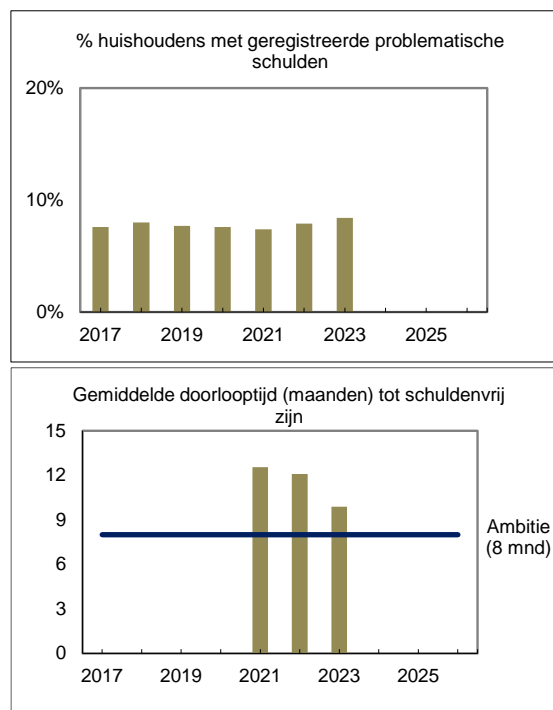
Volgens de voorlopige cijfers van 2022 groeit 4,8% van de minderjarige kinderen in 's-Hertogenbosch op in een huishouden met een laag inkomen. Dit aandeel neemt sinds 2013 af.

In 2023 is aan de leden van het digipanel gevraagd of hun financiële situatie hen beperkt om mee te kunnen doen in de maatschappij. De meerderheid (65%) geeft aan hierdoor niet beperkt te worden. 19% wordt nauwelijks beperkt, 13% wordt enigszins beperkt en 2% wordt in het dagelijks leven ernstig beperkt door de eigen financiële situatie.

¹ De sterke afname van het aandeel huishoudens met een laag inkomen tussen 2021 en 2022 zien we ook landelijk. Dit komt door de energiemaatregelen. Huishoudens met weinig inkomen kregen in 2022 naast korting op de energierekening een energietoeslag van veelal 1.300 euro. Zonder de energiemaatregelen zou het armoederisico landelijk zijn gestegen in plaats van gedaald. (bron: CBS)

Het totale bereik van Stichting Leergeld en Jeugdfonds Sport & Cultuur bedraagt in 2023 2.910 kinderen. Afgezet tegenover de tijdelijk verruimde doelgroep, gezinnen met inkomensgrens tot 140% van het sociaal minimum (3.300 kinderen), zit het bereik op 88%. Dit is ruim boven de ambitie van 70%.

Volgens de cijfers van januari 2023 heeft 8,4% van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch geregistreerde problematische schulden. Dat is meer dan afgelopen jaren en minder dan landelijk (8,8%). De gemiddelde doorlooptijd totdat aanvragers van een schuldregeling schuldenvrij zijn, is afgenomen van ongeveer 12,5 maanden in 2021 tot ongeveer 10 maanden in 2023. De ambitie is om dit verder te laten afnemen tot 8 maanden in 2026.

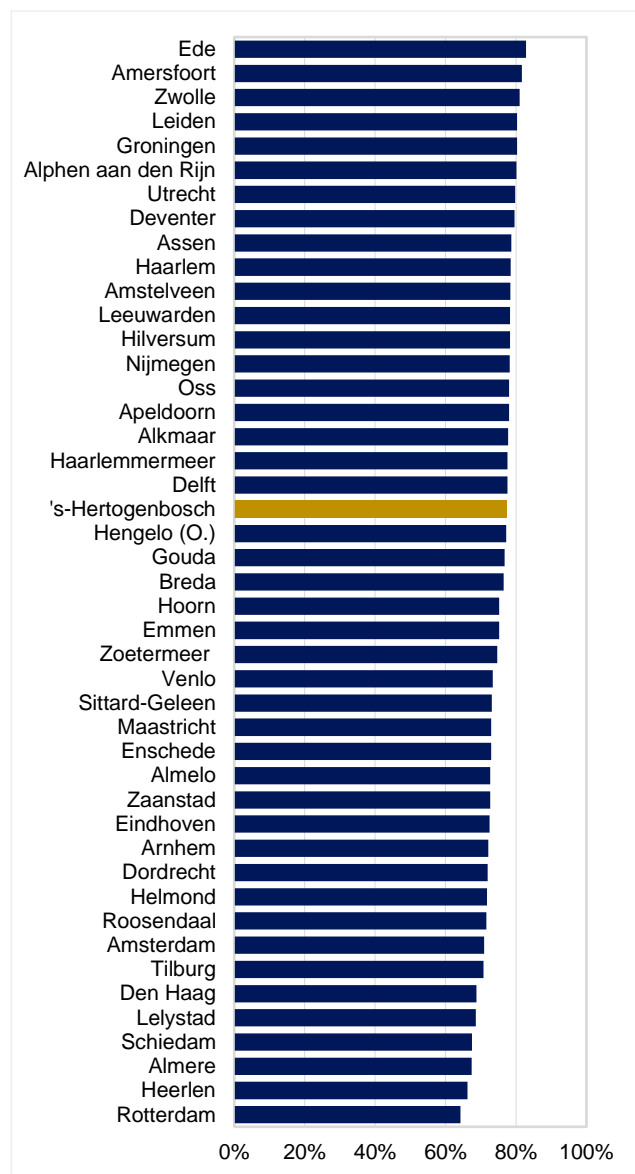

Bijlage 1: Benchmark

1 Bestuursorganen en -ondersteuning

Opkomst Tweede Kamerverkiezingen (2023)

Bron: www.verkiezingsuitslagen.nl

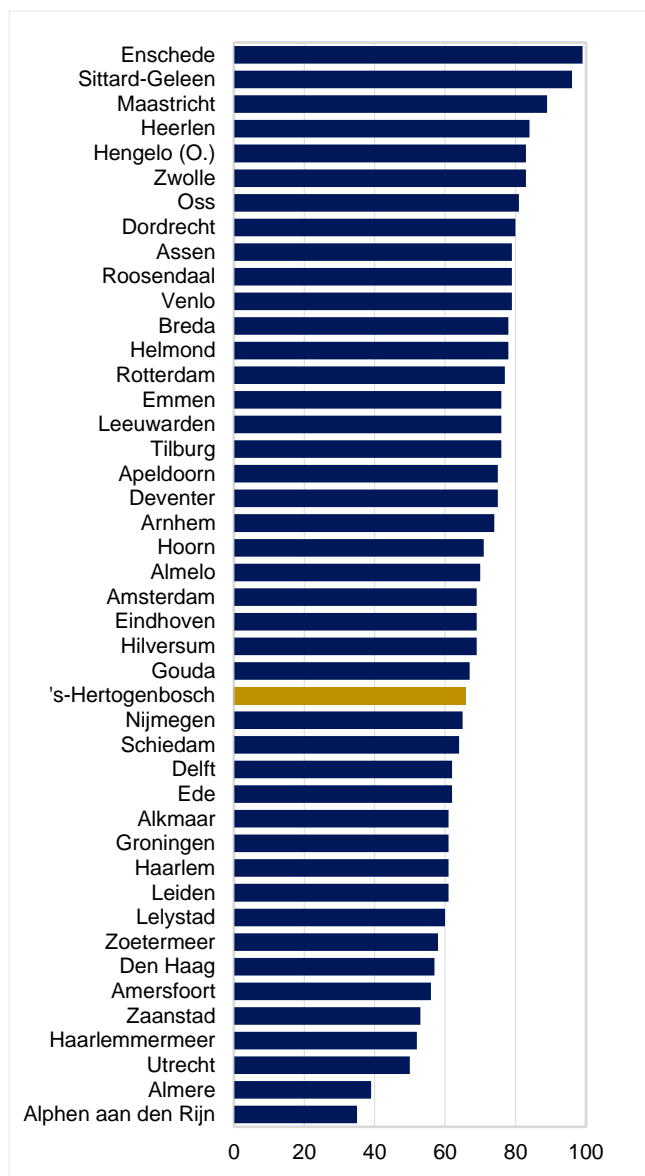
2 Dienstverlening met een kloppend hart voor de samenleving

Geen geschikte benchmark.

3 Gezondheid, sociale structuur en maatschappelijke ondersteuning

Cliënten met maatwerkvoorziening (Wmo) per 1.000 inwoners (1^e half jaar 2023, voorlopige cijfers)

Bron: CBS

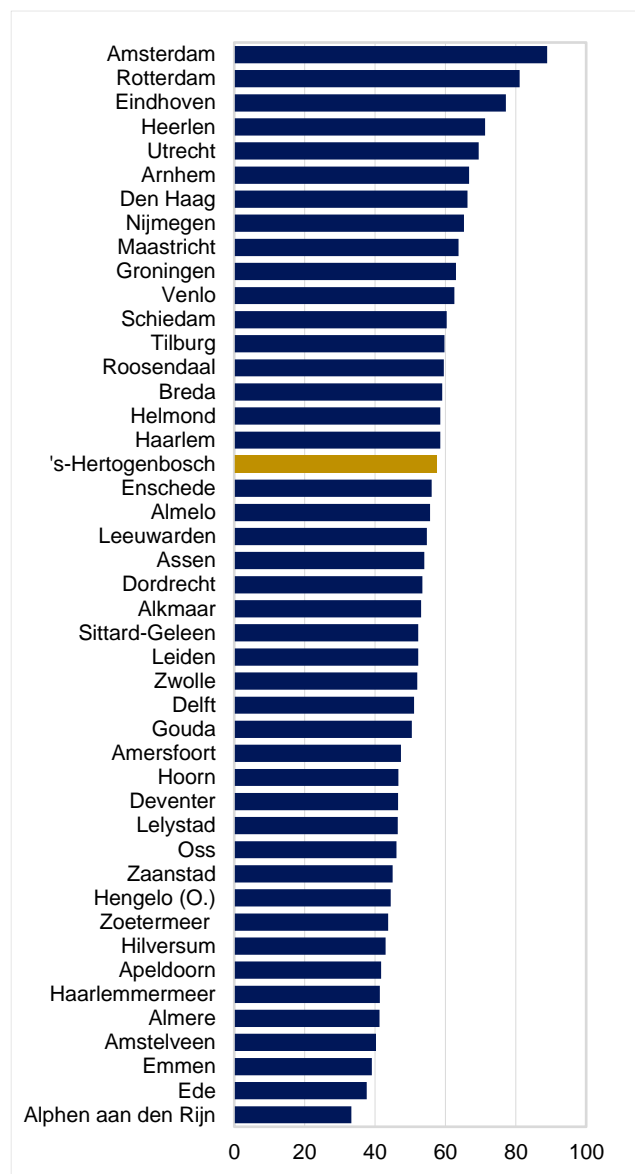

4 Veiligheid

Aantal misdrijven per 1.000 inwoners in 2023

NB: van alle gemeenten staat 's-Hertogenbosch op plaats 23.

Bron: Politie, CBS

5 Cultureel klimaat

Rangorde aantal uitvoeringen in de podiumkunsten per 1.000 inwoners (2022)

Bron: Atlas voor gemeenten 2023

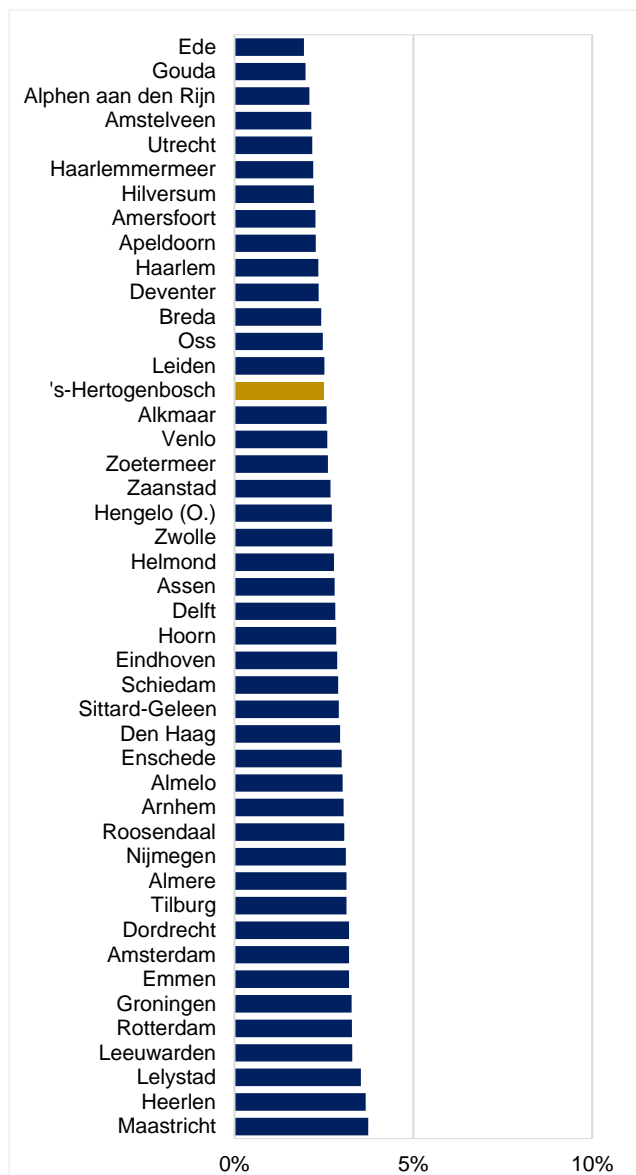
1. Amsterdam
2. Utrecht
3. Den Haag
4. Rotterdam
5. 's-Hertogenbosch
6. Groningen
7. Haarlem
8. Eindhoven
9. Amstelveen
11. Dordrecht
12. Tilburg
13. Nijmegen
14. Leiden
15. Heerlen
16. Enschede
17. Schiedam
18. Maastricht
19. Hengelo (O.)
20. Arnhem
21. Zwolle
22. Alkmaar
23. Amersfoort
24. Delft
25. Haarlemmermeer
26. Leeuwarden
27. Breda
28. Oss
29. Gouda
30. Venlo
31. Roosendaal
32. Sittard-Geleen
33. Deventer
34. Hilversum
35. Zaanstad
37. Zoetermeer
38. Alphen aan den Rijn
40. Helmond
42. Hoorn
44. Ede
45. Apeldoorn
46. Almelo
47. Emmen
49. Lelystad
50. Almere

6 Gelijke kansen op talentontwikkeling

Aandeel voortijdig schoolverlaters

(schooljaar 2022-2023)

Bron: DUO

7 Verstedelijking en wonen

Links:

Rangorde woonaantrekkelijkheidsindex (2022)

Bron: Atlas voor gemeenten 2023

Rechts:

Rangorde ontwikkeling huizenprijzen per m²
(2013-2022)

Bron: Atlas voor gemeenten 2023

1. Amsterdam
2. Amstelveen
3. Leiden
4. Utrecht
6. Hilversum
7. Den Haag
8. Rotterdam
9. Haarlem
10. Delft
11. Haarlemmermeer
12. Schiedam
13. Amersfoort
14. Zaanstad
15. Alphen aan den Rijn
16. Zoetermeer
17. Dordrecht
18. Gouda
- 20. 's-Hertogenbosch**
22. Ede
23. Almere
24. Groningen
26. Eindhoven
27. Apeldoorn
28. Arnhem
29. Alkmaar
30. Nijmegen
31. Breda
32. Tilburg
33. Zwolle
35. Maastricht
36. Hoorn
37. Lelystad
39. Deventer
40. Oss
41. Leeuwarden
42. Roosendaal
43. Helmond
44. Enschede
45. Hengelo (O.)
46. Almelo
47. Venlo
48. Heerlen
49. Sittard-Geleen
50. Emmen

1. Rotterdam
2. Almere
3. Amsterdam
4. Lelystad
5. Haarlem
6. Den Haag
7. Eindhoven
8. Zaanstad
9. Utrecht
10. Amstelveen
11. Leiden
12. Schiedam
14. Alkmaar
15. Groningen
17. Amersfoort
18. Hoorn
20. Haarlemmermeer
21. Nijmegen
22. Hilversum
23. Dordrecht
24. Arnhem
27. Enschede
26. Gouda
29. Venlo
30. Zwolle
31. Delft
32. Leeuwarden
33. Zoetermeer
- 34. 's-Hertogenbosch**
35. Deventer
36. Breda
37. Tilburg
38. Ede
39. Heerlen
40. Emmen
41. Almelo
42. Apeldoorn
43. Alphen aan den Rijn
44. Helmond
45. Hengelo (O.)
46. Oss
47. Sittard-Geleen
48. Roosendaal
49. Maastricht

8 Openbare ruimte, water en groen

Rangorde groen in de straat: aandeel vegetatie
binnen 100 meter (2022)
(van hoog naar laag)

Bron: Atlas voor gemeenten 2023

1. Amstelveen
2. Emmen
3. Delft
4. Ede
6. Hilversum
7. Apeldoorn
8. Oss
9. Gouda
10. Nijmegen
11. Dordrecht
13. Arnhem
14. Breda
16. Roosendaal
17. Rotterdam
18. Alkmaar
19. Amersfoort
20. Haarlemmermeer
21. Groningen
- 23. 's-Hertogenbosch**
24. Deventer
25. Sittard-Geleen
26. Heerlen
27. Hoorn
28. Zoetermeer
29. Lelystad
30. Tilburg
31. Enschede
32. Leiden
33. Schiedam
34. Alphen aan den Rijn
35. Amsterdam
36. Leeuwarden
37. Almere
38. Zwolle
39. Venlo
40. Maastricht
41. Hengelo (O.)
43. Utrecht
44. Eindhoven
45. Helmond
46. Almelo
47. Haarlem
49. Den Haag
50. Zaanstad

9 Bereikbare stad, dorpen en wijken

Links:

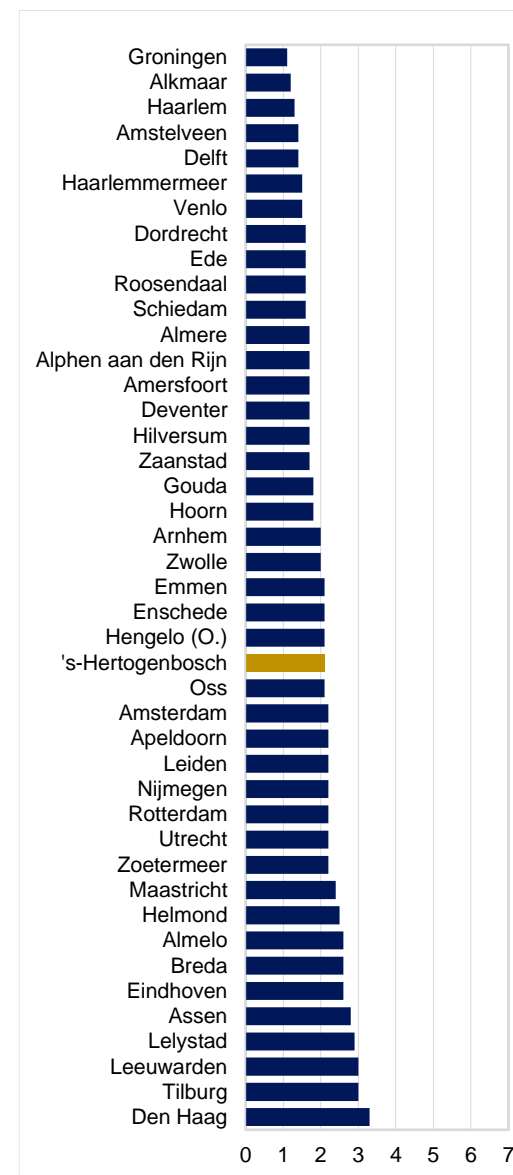
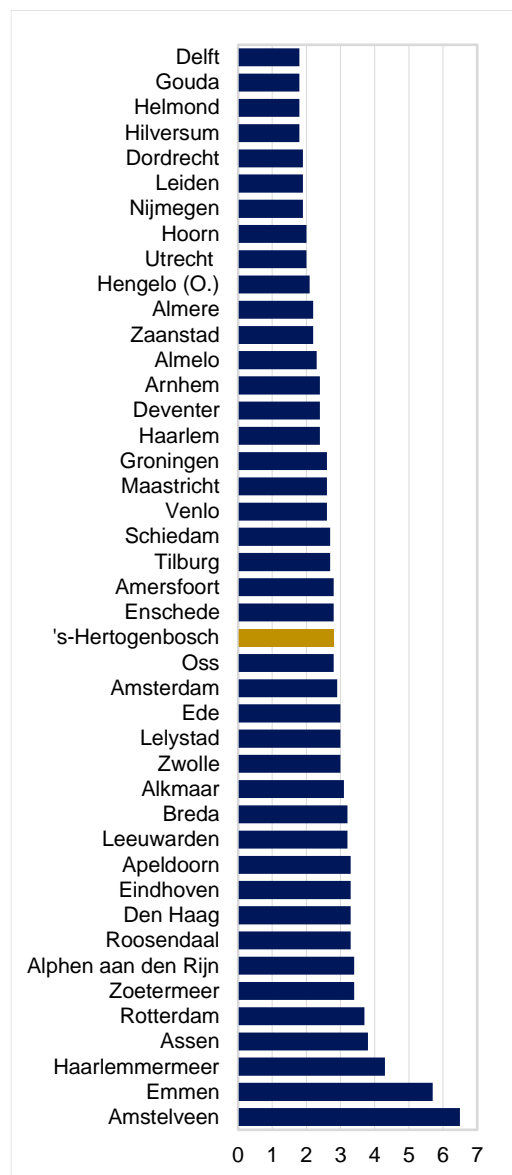
Afstand tot treinstation in km (2022)

Bron: CBS

Rechts:

Afstand tot oprit hoofdverkeersweg in km (2022)

Bron: CBS

10 Sport en recreatie

Geen geschikte benchmark.

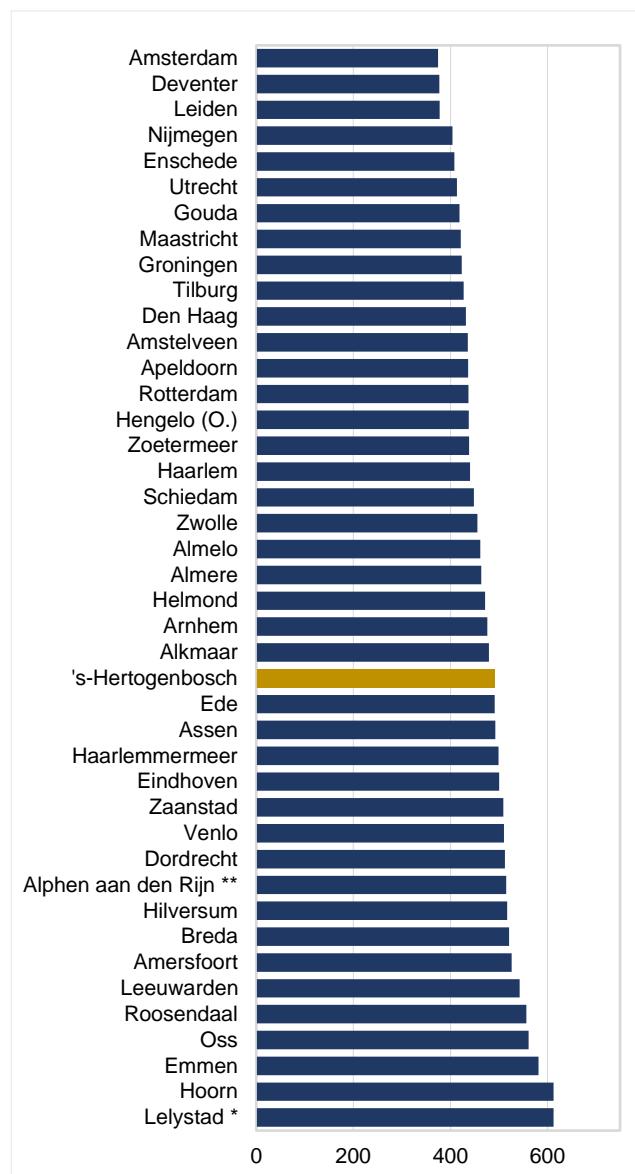
11 Energie, duurzaamheid en milieu

Totaal huishoudelijk afval, kg / inwoner
(2021)

* cijfer is uit 2020

** cijfer is uit 2018

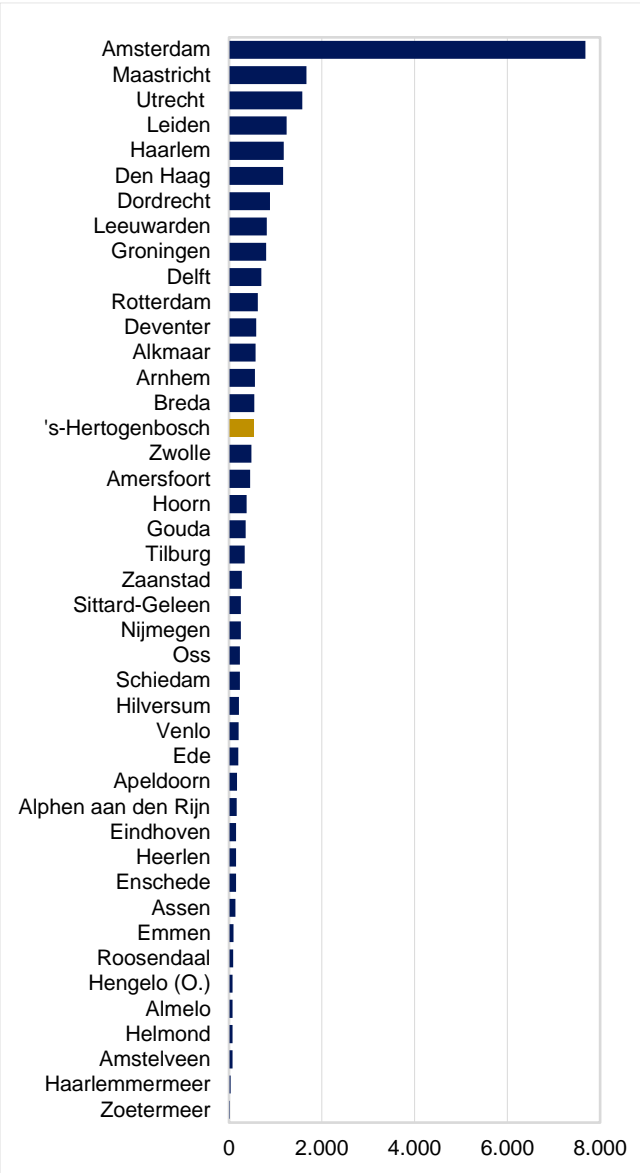
Bron: CBS

12 Cultuurhistorische kwaliteit

Aantal Rijksmonumenten (februari 2024)

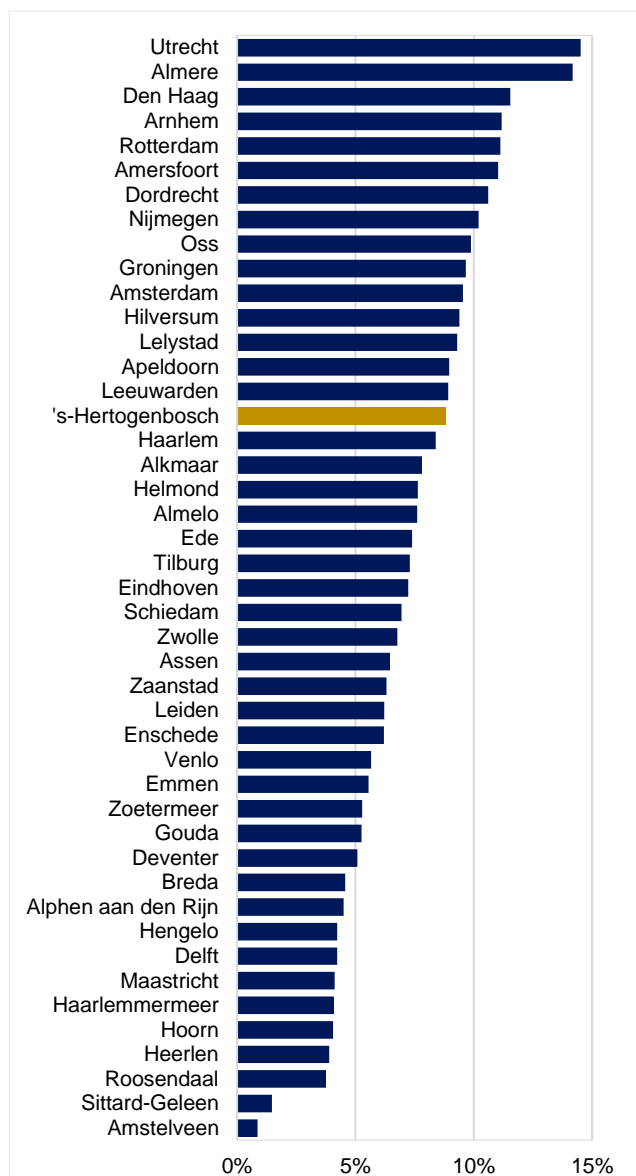
Bron: Rijksdienst voor het cultureel erfgoed

13 Ruimte voor economie en voorzieningen

Groei werkgelegenheid (2018 – 2022)

Bron: LISA

14 Werk en inkomen

Links:

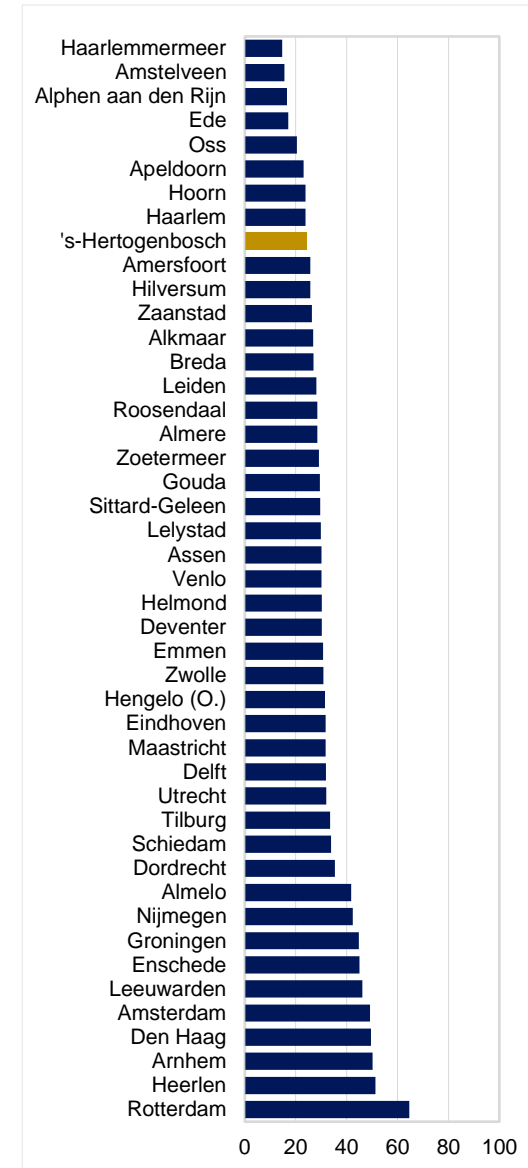
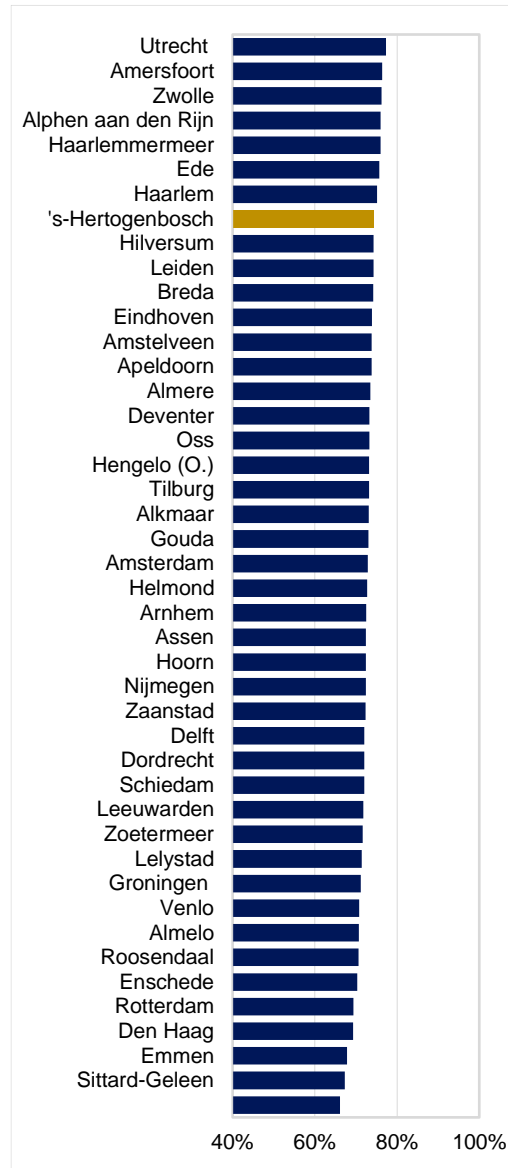
Netto arbeidsparticipatie (2023)

Bron: CBS

Rechts:

Bijstandsdichtheid; aantal bijstandsuitkeringen,
per 1.000 inwoners vanaf 15 jaar (2023)

Bron: CBS

15 Gelijke kansen op financiële redzaamheid

Aandeel particuliere huishoudens met een langdurig laag inkomen (ten minste 4 jaar), (2022, voorlopige cijfers)

Bron: CBS

